

Hvis ikke i skolen, hvor så?

Lær og praktisér
demokrati
med eTwinning

Erasmus+

Udgiver: eTwinning Central Support Service
www.etwinning.net

European Schoolnet
EUN Partnership
Rue de Trèves 61
1040 Bruxelles - Belgien
www.europeanschoolnet.org - info@eun.org

Henvis til denne publikation som: Licht, A.; Pateraki, I.; Scimeca, S. (2019). Hvis ikke i skolen, hvor så? Lær og praktisér demokrati med eTwinning. eTwinning Central Support Service - European Schoolnet, Bruxelles.

Redaktører: Alexandra Hanna Licht, Irene Pateraki, Santi Scimeca
Design koordination: Jessica Massini
Sprog koordination: Danosh Nasrollahi
Originalt design: Iddi fix, Luxembourg
DTP og tryk: HOFI Studio, Tjekkiæt
Oplag: 1000
ISBN (trykt version): 978-92-9484-083-7
ISBN (PDF): 978-92-9484-043-1
DOI (trykt version): 10.2797/013410
DOI (PDF): 10.2797/431066

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2019

© Den Europæiske Union, 2019

Udgivet i oktober 2019.

Synspunkterne i denne publikation er forfatterne alene og ikke nødvendigvis i overensstemmelse med holdninger fra Europæisk Skolenet eller eTwinning Central Support Service. Den er offentliggjort i henhold til vilkårene i tillæg til Creative Commons-licensen - Kreditering 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.da>). Publikationen er udgivet med økonomisk støtte fra Den Europæiske Unions Erasmus+ program. Publikationen afspejler alene forfatterne synspunkter, hvorfor EU-Kommissionen ikke kan holdes ansvarlig for enhver brug af de oplysninger, bogen indeholder.

Indhold

Forord.....	5
Introduktion	6
1. Skoler som demokratilaboratorier.....	11
2. Demokratisk deltagelse i skolen.....	14
2.1 Lærerens rolle i udviklingen af demokratisk kompetence.....	14
2.2 Inspirerende eTwinning-projekter	18
2.3 Foreslåede eTwinning-aktiviteter	23
3. Kritiske tænkere i en tryk skole	27
3.1 Beherskelse af medierne: udvikling af kritisk tænkning i forhold til stereotyper og fordomme.....	27
3.2 Inspirerende eTwinning-projekter	30
3.3 Foreslåede eTwinning-aktiviteter	34
4. Unge ledere, tænkere og innovatorer.....	38
4.1 Styrke unge til aktivt at deltage i samfundet	38
4.2 Inspirerende eTwinning-projekter	43
4.3 Foreslåede eTwinning-aktiviteter	50
Konklusioner.....	54
Referencer	56

eTwinning er et levende fællesskab, som i løbet af sine 14 års eksistens har involveret mere end 700.000 lærere på 195.000* skoler. Der er blevet afviklet mere end 93.000* projekter, med deltagelse af mange elever på alle uddannelsesniveauer over hele kontinentet (*akkumulerede data fra september 2019)

eTwinning – fællesskabet for skoler i Europa og omkringliggende partnerlande – er et initiativ, der er grundlagt af EU-kommissionen under Erasmus+ programmet. Det omfatter lærere fra 36 europæiske lande og 8 nabolande.

eTwinning er en digital platform, der er tilgængelig på 31 sprog. Besøgende på portalen har adgang til en række offentlige oplysninger om, hvordan man bliver involveret i eTwinning. På portalen kan man læse om de fordele, initiativet tilbyder og få information om projektsamarbejde. Registrerede lærere har adgang til en login-del af platformen, kaldet eTwinning Live, som er den enkelte lærers personlige indgang til fællesskabet: her kan brugere finde partnere, interagere, samarbejde i projekter og deltage i kompetenceudvikling, organiseret på nationalt niveau i og udenfor Europa, samt på centralt europæisk niveau. Derudover har lærere, når de arbejder sammen om et projekt, adgang til et privat samarbejdsrum kaldet TwinSpace, som er unikt for hvert enkelt projekt.

eTwinning tilbyder support på højt plan til sine brugere. I hvert af de deltagende lande (i øjeblikket 44) understøtter den Nationale Support Service (NSS) eller et Partner Support Agency (PSA) initiativet, giver råd og vejledning til slutbrugere og arrangerer en række aktiviteter og kompetenceudviklingstilbud på nationalt plan. På europæisk plan koordineres eTwinning af Central Support Service (CSS), der forvaltes af Europæisk Skolenet (et konsortium af 34 undervisningsministerier), på vegne af EU-Kommissionen. CSS fungerer som bindeled til NSS og har ansvaret for udvikling af platformen, ligesom de tilbyder en række faglige kompetenceudviklingsmuligheder og andre aktiviteter. Herunder en europæisk årskonference samt prisoverrækkelser, hvor lærere og elever belønnes for deres engagement i særligt fremragende projekter.

Forord

Tibor Navracsics

EU-Kommissær for uddannelse,
kultur, unge og sport

Demokrati er en af de grundlæggende værdier i Den Europæiske Union. Men det kan ikke tages for givet. Det skal læres og forstås - og vigtigst af alt - praktiseres af enhver borger. I dag er dette vigtigere end nogensinde. Ændrede vilkår i vort samfund og i verden omkring os skaber mange nye muligheder. Det skaber også udfordringer. Vi er nødt til at adressere frygten hos borgere, som føler sig overvældet eller svigtet. Vi er nødt til at støtte borgerne, udstyre dem med de kompetencer og det mindset, der er nødvendigt for at engagere sig i samfundet og få mest muligt ud af deres liv. Og vi er nødt til at opbygge samfund med sammenhængskraft og fælles tilhørsforhold.

Jeg betragter det som en kernemission for vore uddannelsessystemer at støtte elever og studerende i at udvikle forståelse for demokratiske beslutningsprocesser og at opfordre dem til at spille en aktiv rolle. Uddannelse i medborgerskab i alle dets former og på alle niveauer, også fra en tidlig alder, spiller en central rolle i dette. Målet er at hjælpe alle med at handle som ansvarlige medborgere og deltage fuldt ud i samfundsmæssige og sociale sammenhænge, på baggrund af en forståelse af sociale, økonomiske, juridiske og politiske begreber og strukturer.

Medborgerskab kan ikke bare læres som et fag i klassen. Det kræver læring i praksis, så eleverne kan observere, reflektere over, sammenligne, undersøge og eksperimentere for sig selv og med andre. Lærerens rolle er klart afgørende i dette, og det samme er et demokratisk skoleklima.

eTwinning-projekter giver fremragende muligheder for at sætte dette i gang. De giver elever, lærere og skoleledere chancen for at samarbejde på tværs af landegrænser. Denne bog præsenterer et udvalg af fremragende eTwinning-projekter og -aktiviteter, der fremmer værdier, menneskerettigheder, kritisk tænkning og udvikling af demokratisk kultur ude i klasser og på skoler.

Jeg vil gerne varmt takke alle lærere, elever og studerende, der er involveret i de forskellige aktiviteter præsenteret i denne bog. Jeg har tillid til, at deres eksempel vil inspirere andre elever og lærere til at efterleve de grundlæggende EU-værdier. Jeg vil også gerne takke eTwinning-fællesskabet som helhed for deres uundværlige bidrag til at sikre høj kvalitet og inkluderende uddannelse i Europa og i vore partnerlande.

Introduktion

eTwinning: Opbygning af et demokratisk miljø i skolen

"Elever og studerende skal ikke kun oplæres i at leve i et demokrati, når de bliver voksne - de bør have chancen for at leve i et i dag." — Alfie Kohn, forfatter og underviser

I demokratiske samfund har alle medlemmer per definition en social og politisk rolle at spille. Der er enighed blandt uddannelsesmyndighederne i Europa om, at unge mennesker derfor har brug for at tilegne sig de nødvendige kompetencer for at udføre disse sociale og politiske opgaver.

EU har gennem en række initiativer givet udtryk for sit engagement i medborgerskabsuddannelse. Fremme af aktivt medborgerskab er en af de fire målsætninger for det europæiske politiske samarbejde inden for Uddannelse og kurser¹; det fremgår her navnligt, at uddannelse skal fremme interkulturelle kompetencer, demokratiske værdier og respekt for grundlæggende rettigheder, forhindre og bekæmpe alle former for diskrimination og racisme samt ruste børn, unge og voksne til at interagere positivt med deres jævnaldrende fra forskellige baggrunde. ET2020-arbejdsgruppen om fremme af medborgerskab og fælles værdier for frihed, tolerance og ligestilling gennem uddannelse var også enige i deres nylige rapport², om at tilegnelsen af fælles værdier og sociale og samfundsmæssige kompetencer bedst styrkes gennem en tværfaglig tilgang i en blanding af dedikerede fag og emner, kombineret med integration i andre fag og indlejring af dem i en demokratisk skolekultur og værdisæt.

I sin rapport fra 2017 om medborgerskabsundervisning fandt Eurydices ekspertnetværk³, frem til, at de offentlige forventninger til undervisning i medborgerskab er vokset som følge af betydelige og stigende udfordringer i vore samfund. Det har således fået en højere prioritering på europæisk niveau og er også i fokus i en række lande. Konceptets rammer er baseret på fire kompetenceområder for medborgerskabsuddannelse (dvs.

Irene Pateraki
Pedagogical & Monitoring
Manager, eTwinning Central
Support Service

1 kaldet "ET2020": se rammerne herfor på: https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_da og Rådets konklusioner på: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=DA)

2 ET2020 Arbejdsgruppe om fremme af medborgerskab og fælles værdier for frihed, tolerance og ligestilling gennem uddannelse i 2016-2018, "Elements of a Policy Framework"

3 Eurydice er et netværk af 42 nationale enheder med base i alle 38 lande i Erasmus+ programmet

områder indenfor viden, færdigheder og holdninger):

- interagere effektivt og konstruktivt med andre,
- tænke kritisk,
- udvise en socialt ansvarlig adfærd og
- handle demokratisk.

EU var også aktivt involveret i udviklingen af 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling⁴. 2030-dagsordenen opfordrer til handling vedrørende fremme af alle menneskers velstand og beskyttelse af miljøet. Den anerkender, at udryddelsen af fattigdom skal gå hånd i hånd med strategier, der imødekommer en række sociale behov, herunder uddannelse og sundhed, takler klimaforandringer og fremmer fred samt identificerer den unge generation som "kritiske forandringsagenter". Men for at de kan tage denne aktive og ledende rolle, har de brug for den rigtige støtte og de rigtige værktøjer. Uddannelse spiller en vigtig rolle, i bestræbelserne på at give unge mennesker værktøjer til at udnytte deres kreativitet og innovation samt til at engagere sig og deltage aktivt i deres samfund.

Ligeledes bemærker Europarådet i sin rapport om medborgerskab og menneskerettighedsuddannelse i Europa (2017), at uddannelse i stigende grad og på tværs af de 47 medlemslande anerkendes som et redskab til at bekæmpe radikaliserende, der kan medføre terrorisme; til at gennemføre en vellykket integration af migranter og flygtninge og endelig til at håndtere desillusion omkring demokrati samt

stigende populisme. Det internationale samarbejde om uddannelse i demokratisk medborgerskab og menneskerettigheder vokser, hvilket støtter nationale bestræbelser ved at hæve standarder og give stater mulighed for at lære af hinandens erfaringer.

Men på trods af denne voksende forståelse for relationerne mellem uddannelse og Europas overordnede demokratiske sundhed, signaliserer rapporten, at der stadig er udfordringer. I mange lande [...] er medborgerskabs- og menneskerettighedsundervisning ikke tilstrækkelig fremherskende. Indenfor nogle uddannelsesområder, såsom erhvervsuddannelse, er de ofte

"eTwinning-Galaxen" EPAL Nafpaktou, Grækenland

4 <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

fraværende. Hvor denne undervisning findes, gøres der i mange tilfælde ikke nok for at monitorere virkningen, hvilket medfører utilstrækkelig prioritering, hvor ressourcer i stedet rettes mod uddannelsesindsatser, der evalueres og rangeres.

FNs konvention om Barnets Rettigheder (1989), ratificeret af over 100 nationer, har stærk betydning for forbedringen af unges deltagelse i samfundet. Den gør det klart for alle, at børn er uafhængige individer og derfor har rettigheder. Artikel 12 i konventionen fremsætter en stærk, men meget generel, opfordring til børns deltagelse: *"Deltagerstaterne skal sikre at barnet er i stand til at udforme hans eller hendes egne synspunkter samt retten til at udtrykke disse synspunkter frit i enhver sammenhæng, som vedrører barnet. Barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med barnets alder og modenhed."* I artikel 13 argumenteres der videre for, at: *"Barnet skal have ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter frihed til, uanset territoriale grænser, at søge, modtage og videregive informationer og tanker af enhver art, enten mundtligt, skriftligt eller på tryk, i form af kunst, eller gennem et hvilket som helst andet medie, barnet måtte vælge."*

Kun når disse rettigheder imødekommes, kan vi forvente, at unge mennesker tager en ledende rolle ved selv at benytte forskellige handlemuligheder, herunder underskriftindsamling, protester, kampagner på sociale medier osv. Skoler bør, som en integreret del af samfundet, være et oplagt sted til fremme af folks forståelse og oplevelse af demokratisk deltagelse.

eTwinning fremmer demokratisk deltagelse af lærere, elever, forældre og lokalsamfund ved at give dem mulighed for at deltage aktivt i projekter, kampagner og muligheder for kompetenceudvikling. eTwinning-skolernes Mission, der er udviklet i løbet af de sidste to år, lægger vægt på begrebet **delt lederskab** og **eleven som forandringsagent** *"der fungerer både som driver og som forstærker for alle innovationer, der finder sted inden for pædagogik og anvendelse af teknologi."*

Temaet, der blev valgt til 2019, er "Demokratisk Deltagelse". I eTwinning har alle mulighed for at deltage på lige fod i alle aktiviteter, da lærere og elever har muligheden for at designe projekter, der imødekommer deres klasses specifikke behov. Lærere opfordrer deres elever til at spille en aktiv rolle i planlægning og gennemførelse af projekter, og særlige talenter belønnes. For eksempel har en elev, der er god til at tegne, en aktiv rolle, når de laver projektets logo eller en plakat til en aktivitet. Alle meninger værdsættes. Det er således ingen overraskelse, at mange projekter om emner relateret til demokrati, værdier, menneskerettigheder og børns rettigheder, hadtale, mediekendskab, mobning og fake news allerede er blevet implementeret gennem eTwinning i de foregående år.

For at understrege vigtigheden af demokratisk deltagelse og lette lærernes arbejde tilbyder eTwinning en række forskellige materialer og ressourcer som fx eTwinning-kits, hvilket er trinvis vejledning til eTwinning-projekter.

Eksempler fra eTwinning-portalen – med de oprindelige projekttitler:

- Have your say on your education
- Living in Harmony!
- Too young to vote, old enough to make change
- Transmission for the Global Goals
- Your Voices Count!

eTwinning-forårskampagnen 2019 var et eksempel på, hvordan eTwinners kan adressere demokratisk deltagelse med kreativitet. I et fantasiunivers rejste lærere og elever gennem de fem planeter i 'eTwinning-galaksen'; planeterne for: Menneskerettigheder, jura og beslutningstagning, miljø samt medier og historie, hvor de deltog i samarbejdsaktiviteter og onlineseminarer. Kampagnen behandlede emner som: Kursus i mediekendskab og fake news med løgnedetektorer og diskussion om mangfoldighed og diskrimination - Sådan bruges online-værktøjet "Stories that Move".

"eTwinning-Galaksen", elevtegning fra Rumænien

Demokratisk deltagelse er ikke kun et emne, der kan undersøges, det er også en holdning, en måde at handle og leve på, og som allerede nævnt – et godt sted at praktisere demokrati i skolen. Fra dette perspektiv er formålet med denne bog, at introducere og undersøge de forskellige aspekter ved demokratisk deltagelse samt tilbyde eksempler på eTwinning-projekter såvel som ideer til aktiviteter med forbindelse til emnet.

Det første kapitel introducerer hovedelementerne i demokratisk deltagelse og uddannelsens rolle i at skabe et aktivt engagement blandt unge.

Det andet kapitel fokuserer på lærernes rolle i udvikling af demokratisk kompetence og vigtigheden af aktivt medborgerskab.

Det tredje kapitel introducerer et værktøj, der kan hjælpe eleverne med at udvikle kritisk tænkning i deres håndtering af stereotyper og fordomme.

Det fjerde kapitel giver ordet til de unge mennesker, der påtog sig føringen og fik deres stemmer hørt. Dette er eksempler, der kan inspirere dine elever.

De sidste tre afsnit er også beriget med eTwinning-projekter om emnerne demokrati, menneskerettigheder, værdier, mobning, hadtale, fake news, frivillighed, aktivt medborgerskab og mediekendskab, suppleret med aktiviteter, lærerne kan bruge som inspiration til deres egne projekter.

Hvis det er sandt, at demokratisk deltagelse handler om at have rettigheder, viden, værktøjer og støtte til at forstå samfundet og gribe til handling for at påvirke dets fremtid, håber vi, at denne bog vil give lærere et udgangspunkt, vejledning og inspiration til at støtte deres elever i at blive bedre medborgere. Verden har brug for dem nu mere end nogensinde. "Det hemmelige budskab, der formidles til de fleste unge i dag af det omgivende samfund, er, at der ikke er behov for dem, at samfundet vil køre videre helt af sig selv, indtil de – på et tidspunkt langt ude i fremtiden – overtager tøjlerne. Alligevel er kendsgerningen, at samfundet ikke bare kører videre af sig selv... for resten af os har brug for al den energi, omtanke, fantasi og talent, som unge kan bidrage med til løsning af vore vanskeligheder. At tro, at samfundet kan løse sine desperate problemer uden den fulde deltagelse af selv meget unge mennesker vil være tåbeligt." - Alvin Toffler, forfatter og fremtidsforsker

1. Skoler som demokratilaboratorier

**Isabel Menezes, Pedro D. Ferreira,
Norberto Ribeiro & Carla Malafaia**
Center for Forskning og Intervention
Uddannelse, Fakultet for Psykologi-
og Uddannelsesvidenskaber,
Porto Universitet, Portugal

Tilbage i 1916, i *Demokrati og uddannelse*, udfordrede John Dewey uddannelsens rolle som forberedelse til livet. Han gjorde ud fra den betragtning, at "læring i skolen bør foregå sideløbende med læringen udenfor skolen". Men Dewey antog også, at uddannelse skulle sigte mod at fremme "kapaciteten til at leve som et socialt væsen, så det personen får ved at bo sammen med andre, balancerer med det vedkommende bidrager med". Efter hans opfattelse er "uddannelse imidlertid ikke alene et middel til et sådant liv. Uddannelse er sådan et liv".

I den forstand bør uddannelse ikke opfattes som noget, der er uden for ens eget liv. En uddannelse, der ikke betragter livet som en grundlæggende del af sin daglige uddannelsespraksis, bliver let sårbar overfor argumenter, der sætter spørgsmålstegn ved det politiske og sociale mandat, der er tillagt det, og som giver anledning til kritik. Uddannelser bør heller ikke anse eleverne som passive forbrugere uden handlekraft (Biesta, 2011; Biesta & Lawy, 2006; Hedtke, 2013).

Faktisk lærer vi ganske meget om demokrati bare ved at være i skolen: vi lærer om retfærdighed og uretfærdighed, lighed og ulighed, deltagelse og fremmedgørelse, magt og magtesløshed. Men vi lærer også at udtrykke vores ideer, at debattere og diskutere, at forhandle og være fleksible, at modsætte sig og konfrontere, at argumentere og forsvare de, som bliver uretfærdigt behandlet. Som sådan er skoleoplevelsen uundgåeligt en politisk oplevelse.

Der er en lang tradition for forskning, der demonstrerer, at uddannelse er en nøgleindikator for samfundsmæssig og politisk deltagelse, herunder ikke kun i konventionel forstand (fx afstemninger), men også andre hyppige former - fx online underskriftindsamlinger, demonstrationer, boykots (fx Hadjar & Beck, 2010; Quintelier, 2010; Stockemer, 2014). Dette er ikke overraskende, da skoler giver mange muligheder til elever og studerende for at praktisere demokrati - og opleve dets begrænsninger - i og uden for klassen. I en nylig europæiskundersøgelse, Catch-EyoU⁵, pointerer de unge ved diskussioner i fokusgrupper, hvordan disse forskellige oplevelser er vigtige:

Marta: Måske fordi jeg gik efter andre ting, der findes her i skolen: Ungdomsparlamentet, Europæisk klub og lignende. Og jeg føler, at det er en god mulighed for unge mennesker til at deltage i samfundsanliggender, ikke kun om skole, men også med hensyn til politik i vores land og i Europa. Jeg synes, vi har mange muligheder... (Portugisisk elev, pige)

Linda: Jeg synes, skolen er den vigtigste (institution til at fremme aktivt medborgerskab), fordi det er i skolen, vi vokser op. Hvis du møder oplysning tidligt i livet, og du ved, at det er et sted, hvor du ofte er, er det ikke sikkert du får det derhjemme, derfor er det vigtigt, at du får informationen et andet sted. (Svensk elev, pige)

Georg: Politik burde bringes mere ind i skolen, for når vi taler om alle de ting, vi har talt om i dag, er den eneste måde at slippe af med dem igen [problemerne som ungdommens manglende interesse i politik], at unge mennesker opnår en forståelse af politik som noget, hvor deres stemme virkelig tæller, hvor deres mening tages alvorligt; som noget der ikke er fjernet, underligt og uforståeligt, men nærværende. (Estisk elev, dreng)

Petr: Elevrådet mødes her, skolerepræsentanterne, nogle lærere og elever, og der er normalt omkring 30-40 mennesker til mødet, der diskuterer forskellige emner. Folk siger, hvad der generer dem, hvad de ønsker, og lederen taler med os i forventning om, at vi tager det med direkte til klasserne. (Tjekkisk elev, dreng)

5 Constructing Active Citizenship with European Youth, et forskningsprojekt der er medfinansieret af EU Horizon 2020 Forsknings- og innovationsprogram: <http://www.catcheyou.eu>

Disse observationer stemmer også med anden forskning, udført på skoler det sidste årti (Malafaia, Teixeira, Neves & Menezes, 2016; Menezes & Ferreira, 2014; Ribeiro, Neves & Menezes, 2017). Den første og særligt markante tendens er den tydelige, og alligevel kritiske relation, eleverne opbygger med skolen. De insisterer igen og igen på, at skolerne er den eneste sammenhæng, hvori de kan lære om politik: "hvis ikke i skolen, hvor så?" bliver de ved med at spørge. En anden tendens er imidlertid, en anerkendelse af, at selvom der er mange muligheder, både i og udenfor klassen, for at elever og studerende kan deltage, så hviler de ofte på symbolske og topstyrede tilgange - en illusorisk adgang til medborgerskab, der risikerer at have gennemgribende virkning - og som stort set er afhængig af individuelle lærere, der måske eller måske ikke er villige og i stand til at bidrage til en pluralistisk, demokratisk og deltagerinddragende skolekultur.

Så selvom skoler uomtvisteligt udgør konteksten til at praktisere og lære om politik, bør kvaliteten af det demokratiske liv inde på skolerne undersøges. Opmuntres og udfordres elever og studerende til at udtrykke deres meninger, selv når de er uenige med klassekammerater og/eller lærere? Har de plads til at diskutere konsekvenserne af den viden, de tilegner sig i livet? Har de muligheder for at blive involveret i at løse virkelige skole- og samfundsproblemer? Tages deres meninger om, hvordan skoler organiseres og styres alvorligt? Til syvende og sidst er vores argument her, at der ikke er mulighed for at slutte op om skolens rolle som rum for demokratisk læring, hvis vi tager den levende komponent ud af ligningen, dvs. medmindre vi inviterer demokrati og politik indenfor.

2. Demokratisk deltagelse i skolen

2.1 Lærerens rolle i udviklingen af demokratisk kompetence

Pascale Mompoin-Gaillard

Underviser på læreruddannelsen,
socialpsykolog, direktør for Learn
to Change, Frankrig

Ildikó Lázár

Lektor, Department of English
Language Pedagogy of Eötvös
Loránd University, Budapest,
Ungarn

Charlot Cassar

Grundskoleleder,
St. Margaret College Zabbar
Primary School B, Malta

Opbygning af demokratiske skolemiljøer er alle interessenters ansvar.

En demokratisk skole er ikke bare noget, der sker. Den er en løbende proces, der ikke nødvendigvis kører gnidningsfrit, harmonisk eller blottet for modstridende synspunkter og meninger. Et sandt demokratisk miljø er et miljø, hvor enkeltpersoner konstruktivt kan interagere med andre, og hvor mennesker kan blive enige om at være uenige om spørgsmål inden for en ramme, hvor menneskerettigheder og retsstat

opretholdes og respekteres. Selvom det umiddelbare ansvar for at etablere et demokratisk skolemiljø kan være skolelederens, er der i et demokrati andre interessenter, der har særlig interesse i skolens succes – nemlig elever, lærere, forældre og samfundet i almindelighed (Bäckman & Trafford, 2007). Demokratiske miljøer er resultatet af en fælles indsats.

Uddannelse spiller en vigtig rolle i imødegåelsen af udfordringerne i nutidens kompleksitet og usikkerhed.

Det europæiske politiske rammesamarbejde ("ET2020", se tidligere fodnote 1) lægger vægt på, at uddannelse og træning har en afgørende betydning i mødet med de mange socioøkonomiske, demografiske, miljømæssige og

teknologiske udfordringer, som Europa og dets borgere står overfor i dag og i årene fremover. Det primære sigte med det europæiske samarbejde bør være at støtte uddannelsessystemerne i EUs medlemsstater med det formål at sikre:

- a) personlig, social og professionel behovsopfyldelse for alle borgere;
- b) bæredygtig økonomisk velstand og jobparathed, men samtidig at fremme demokratiske værdier, social samhørighed, aktivt medborgerskab og interkulturel dialog.

Disse formål gentager visionen om uddannelse udviklet af Europarådet i henstillingen CM/Rec(2007)6), der omfatter fire hovedformål:

1. Udvikling af en bred videnbase,
2. Forberedelse til arbejdsmarkedet,
3. Forberedelse til livet som aktiv medborgere og,
4. Personlig udvikling.

De to første områder er stort set dem, det enkelte lands skoler fokuserer på. Alligevel og i stigende grad, måske under pres fra omskiftelighed, usikkerhed, kompleksitet og tvetydige løsninger (VUCA), som vi i dag lever i, får uddannelse til demokratisk medborgerskab og personlig udvikling større opmærksomhed. Delt ansvar for uddannelse og beslutninger om, hvad det er vigtigt for børn og teenagere at lære, er muligt med interessenter, der samarbejder om fælles mål: forældre, uddannelsesinstitutioner, civilsamfundet og de unge mennesker selv.

Et stigende antal undervisere eksperimenterer indenfor deres læseplaner med at skabe aktiviteter, hvor der undervises i værdier, holdninger, færdigheder og viden, som eleverne behøver for at kunne bidrage til en demokratisk kultur. De inddrager demokratiske processer i læringsaktiviteter og klasserummet, såsom demokratisk klasseledelse, samarbejdsorienterede læringsstrukturer, deltagerevaluering (selv- og indbyrdes) og civilsamfundets deltagelse i de unges uddannelsesrejse.

Med den voksende opmærksomhed hos fagprofessionelle på, at behovene i uddannelsessektoren ændrer sig, går vi ind i et "modenhedens øjeblik".

Gentænkning af uddannelse: voksende anerkendelse af betydningen af at undervise i og lære aktivt medborgerskab

Behovet for ændringer i uddannelsessystemet er blevet bredt anerkendt i de senere år. Flere internationale sammenslutninger og organisationer har offentliggjort vigtige dokumenter herom. Ud over henvisningerne i indledningen er det også værd at bemærke, at Europarådets *manifest: Education for Change - Change for Education*(2014) fremhæver vigtigheden af at revurdere uddannelse: "Modellerne for

at drive skole, vi har arvet fra tidligere, har en tendens til at være elitære, hierarkiske og ekskluderende. Funktioner, som måske er blødt op i årenes løb, men som ikke rigtig er blevet udfordret af den demokratisering inden for ungdoms- og videregående uddannelser, som mange lande har oplevet i de seneste årtier" (Europarådet, 2014, s. 21). Baseret på en gennemgang af arbejdsgivernes forventninger til afgangselever i det 21. århundrede kan vi se at: samarbejde, kompleks problemløsning, kritisk tænkning, selvstændighed, kreativitet, empati, ansvarlighed, følelsesmæssig intelligens, indlevelsesevne, kognitiv fleksibilitet, iværksætteri, it-færdigheder og parathed til livslang læring, alle er vigtige færdigheder. Imidlertid vil hierarkiske relationer på skoler og traditionel fagopdelt klasseundervisning ikke fremme den nødvendige udvikling af disse kvalifikationer hos eleverne. *Manifestet* påpeger dette meget tydeligt: "For at ændre adfærd og fremme integration af nye koncepter og værdier, kan eleverne drage fordel af oplevelsesorienteret læring indenfor en socio-konstruktivistisk tilgang, så de får mulighed for at observere, reflektere, sammenligne, undersøge, eksperimentere – alt sammen aktiviteter, dersom oftest ikke er integreret tilstrækkeligt i traditionel klasseundervisning, hvor det er "underviseren, der er vidende, og som taler", og "eleven, der er uvidende og lyttende" (Europarådet, 2014, s. 20).

Afslutningsvis i projektet der blev startet i 2013, vedtog Europarådet en *Reference Framework of Competences for a Democratic Culture* (2017), der udvikler ikke-bindende retningslinjer, som nationale myndigheder og fagfolk indenfor undervisning kan bruge og tilpasse, som de finder dem passende. Rammerne bidrager med en omfattende model af de kompetencer, som eleverne har brug for at tilegne sig, hvis de skal deltage effektivt i en demokratisk kultur med nøgleord og retningslinjer for implementering.

For at deres elever kan tilegne sig disse færdigheder, bliver lærerens rolle nødt til at udvikles. "Lærere som facilitatorer for læring i en sammenkoblet verden opfordres til at udvikle bestemte tværfaglige kompetencer som et lag oven på de kompetencer, der er specifikke for deres fag" (Council of Europe, 2014, s. 24). Dette er blevet endnu vigtigere, siden *Global Competence Framework* (OECD-PISA, 2018) blev lanceret. I henhold til OECD-PISA-hjemmesiden "er global kompetence evnen til at undersøge lokale, globale og interkulturelle spørgsmål, til at forstå og værdsætte andres perspektiver og verdenssyn, til at deltage i åbne, hensigtsmæssige og effektive interaktioner med mennesker fra forskellige kulturer og til at handle for kollektivt velvære og en bæredygtig udvikling" (2018). Med denne udvikling opstår spørgsmålet om, hvordan vi bedst kan støtte lærere i at udvikle disse kompetencer hos sig selv og deres elever, så de både kan lære at ændre sig og ændre sig for at lære.

Gør lærere i stand til at udvikle det 21. århundredes kompetencer

Beijard, Meijer, Morine-Dershimer og Tilemma (2005) kræver en omdefinering af lærerens professionalisme med vægt på at forbedre kvaliteten af lærerens tænkning og læring i en stadig skiftende kontekst. De efterlyser en dynamisk tilgang til undervisning og lærernes egen læring, hvor udviklingen af deres identitet bliver altafgørende. Denne læreridentitet forudsætter udvikling af, hvad Mockler (2011) beskriver som lærernes "politiske kant" eller deres evne til at understøtte en kritisk og reflekterende tilgang til demokrati. Det er et arbejde, der aldrig bliver afsluttet: engagement i perspektivet for livslang og eksperimenterende læring er essentielt.

Learn to Change, en international NGO, der støtter udviklingen af hele mennesket, indenfor rammerne for social retfærdighed og kreativ menneskelig frigørelse, har udviklet *Demokrati-kort for alle* (*Cards for Democracy for All*). Et sæt på 60 kort, beregnet til enkeltpersoner eller grupper, til at reflektere over egne og andres holdninger, færdigheder, viden og forståelse, så de bliver bedre til at bidrage til skabelsen af demokratiske rum og til at styrke deres egen praksis og adfærd. De kompetencer, vi behøver i et demokrati, er efterspurgt på arbejdspladser i stadig forandring: 21. århundredes kompetencer, som fx evnen til at tilpasse sig, til at samarbejde på tværs af grænser samt kompleks problemløsning. *Lærerversionen af Demokrati-kortene* er designet specielt til at hjælpe lærere med at reflektere over, undersøge og forbedre deres holdninger, færdigheder og viden om implementering af demokratiske processer og/eller oplevelser i klassen samt til at forbedre deres egen praksis. Kortene definerer og beskriver aktiviteter, personer der underviser, kan udvikle for at fremme inkluderende og demokratiske læringsmiljøer.

Learn to Change har udviklet en række aktiviteter med *Demokrati-kort* til at engagere forskellige målgrupper. Disse aktiviteter er tilgængelige på NGO'ens officielle hjemmeside (www.learnchange.eu).

- Revideret evaluering og vurdering
- Min rejse - lærerstuderendes selvevaluering med Demokrati-kort
- Speed dating for demokrati
- Syv ideer til et mere demokratisk år i skolen
- Webinar 'Udvikling af iværksætterborgeren' for School Education Gateway
- Webinar om *Demokrati-kort*

Andre gratis ressourcer, der understøtter skabelse af demokratiske skolemiljøer og udvikling af demokratiske kompetencer, omfatter:

- **Compass:** en manual i undervisning om menneskerettigheder, der giver ungdomsledere, lærere og andre undervisere, konkrete ideer og praktiske aktiviteter til at engagere, involvere og motivere unge.

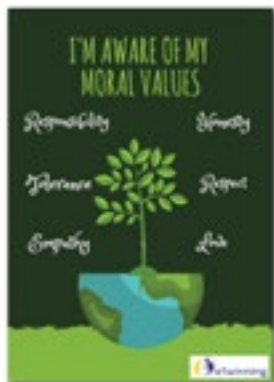
- **Compasito:** tilbyder børn, undervisere, lærere og forældre aktiviteter og metoder, der introducerer menneskerettigheder på kreative og attraktive måder. **OPGAVER om demokrati:** 60 aktiviteter til at lære om og vurdere tværgående holdninger, færdigheder og viden i en håndbog til praktikere i både formelle og uformelle uddannelsesmæssige rammer, udviklet indenfor Pestalozzi-programmet Community of Practice for Europarådet.

Vores håb er, at adgang til sådanne ressourcer vil opmuntre lærere til at eksperimentere med nye ideer, suppleret med relevante undervisningstilbud.

2.2 Inspirerende eTwinning-projekter

I eTwinning arbejder elever, studerende og lærere ofte med emner, der er relateret til menneskerettigheder, værdier og demokratisk kultur. Her er nogle eksempler på nyere eTwinning-projekter om disse emner:

► "I am aware of my moral values"

Elevernes alder:

4 - 15 år

Lande:

Grækenland, Rumænien,
Tunesien, Tyrkiet

Som beskrevet i indledningen er uddannelse et værktøj til bedre at kunne identificere og forstå, hvilke værdier, der er vigtige og relevante at formidle. Dette projekt fokuserede på universelle, moralske værdier som tolerance, empati, kærlighed, respekt, ansvar og ærlighed. Elever og lærere samarbejdede om at skabe opmærksomhed omkring aktivt medborgerskab og om at forbedre engelskkundskaber gennem månedlige aktiviteter. Disse aktiviteter omfattede udarbejdelse af et magasin, der beskrev hver enkelt moralske værdi og dens betydning, et samarbejdswebsted, online diskussioner og et fælles patchwork, som hver skole bidrog til. Andre aktiviteter omfattede kreative fag og fx fremstilling af

papirblomster og t-shirts designet af de eleverne. Projektet blev afsluttet med en udstilling på en af de tyrkiske skoler, hvor elevers og læreres arbejde blev fremvist.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/57121>

► "Myriem and friends: citizens of a better world"

Elevernes alder:
5-17 år
Lande:
Kroatien, Cypern, Grækenland,
Polen, Portugal, Rumænien,
Slovenien, Spanien, Tunesien,
Ukraine

Myriem er en dukke fra Tunesien og den centrale karakter i dette projekt. Elever fra de andre lande lavede venner til hende på deres skoler, og derefter rejste Myriem og hendes venner på tværs af de 10 lande, hvor de var i tre måneder. Det gav eleverne et grundlag for at arbejde med universelle menneskelige værdier. Dukkerne blev brugt som værktøjer til at fremme værdier som tolerance, venskab, lighed, fred, respekt og ansvar. Eleverne oprettede en international kalender med højtider og mærkedage i alle lande, så de kunne lære de forskellige kulturer at kende. Eleverne blev også inspireret til at tage initiativer knyttet til disse værdier i brug, i og udenfor deres lokalsamfund. Myriem og hendes venner vendte hjem igen, men før det, mødtes de alle sammen i "Concordville", et imaginært, ideelt land designet af eleverne. "Concordville" inkluderede de værdier og den adfærd, som eleverne besluttede var uundværlige i et retfærdigt samfund. Disse blev derefter dokumenteret i et fælles formuleret manifest: *"Concordville er vort drømmesamfund, uafhængigt af nationale grænser"*. Manifestet blev formuleret af eleverne ved hjælp af et skattejagtspil om værdier, hvor de brugte QR-koder til at udfylde krydsord og derefter brugte disse ord til at samle manifestet. Manifestet eksemplificerer de menneskerettigheder og værdier, der blev undervist i og drøftet under projektførelsen. Eleverne skabte også et Thinglink-interaktivt billede med de menneskelige værdier og skrev i samarbejde historien "En dreng fra Syrien", og en flygtnings dagbog, hvor de arbejdede på delte Google-docs – også med tegninger fra de yngste partnere i projektet. Projektet skabte muligheder for og opmuntrede eleverne til at diskutere "vanskelige" spørgsmål som menneskehandel, sult og ulige fordeling af velstand, inklusion m.m.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/9507>

"Sparks"

Elevernes alder:

11-18 år

Lande:

Aserbajdsjan, Tjekkiet, Frankrig, Georgien,
Tyskland, Italien, Malta, Norge, Polen,
Portugal, Serbien, Spanien, Tunesien,
Tyrkiet, Ukraine, Storbritannien

I dette projekt lærte, udforskede eleverne FNs verdensmål for bæredygtig udvikling 2030, der som nævnt i indledningen er et godt udgangspunkt for at nytænke uddannelse og dens rolle i moderne samfund. Projektet skabte opmærksomhed om bæredygtig udvikling på skolerne og i deres lokalsamfund. Eleverne startede med i fællesskab at undersøge hver enkelt af de 17. mål: Afskaf fattigdom, Stop sult, Kvalitetsuddannelse, Ligestilling mellem kønnene, Mindre ulighed, Klimainsats, Fred, Retfærdighed og stærke institutioner samt Partnerskab for handling. De oprettede en europæisk ordbog, så alle eleverne kunne forstå, hvad målene drejer sig om. Med fokus på målet om Kvalitetsuddannelse, lærte eleverne om de udfordringer, børn mange steder har ift. adgang til skolegang og kvalitetsforskel på uddannelser rundt om i verden. Omkring målet Afskaf fattigdom blev eleverne bedt om at "leve for \$1,25 om dagen", de skulle tage billeder i deres lokale supermarked og undersøge på lokale caféer samt restauranter, hvad der kunne købes for dette beløb. I løbet af projektet arbejdede eleverne sammen i nationale og internationale grupper, tog udfordringerne med at implementere målene op og drøftede handlemuligheder i deres lokalsamfund for at være mere bæredygtige. Eleverne forbedrede også deres engelsk-, matematik- og it-færdigheder, såvel som deres kommunikations- og præsentationsevner. De blev globale medborgere, der forsøgte at finde løsninger på nogle af tidens vigtigste globale problemer.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/43401>

"Herit@ge Matters"

Elevernes alder:

12-15 år

Lande:

Belgien, Kroatien, Tyskland,
Grækenland, Portugal, Republikken
Moldova, Rumænien

Som nævnt i indledningen til dette kapitel starter uddannelsen af unge til aktive medborgere i skolen. Lærerne spiller en vigtig rolle i opbygningen af demokratiske skolemiljøer, som skal opfordre eleverne til at gå foran og udtrykke deres meninger konstruktivt. Her er, hvad der skete i projektet "Herit@ge Matters": eleverne undersøgte værdier som retfærdighed, respekt, tolerance og mangfoldighed. Ud fra disse grundlæggende værdier undersøgte eleverne derefter temaer som retfærdighed og at udtrykke sin mening om diskrimination og uretfærdighed. Eleverne oprettede et fælles menneskerettighedspanel, hvor de samarbejdede om at undersøge hver enkelt menneskerettighed i menneskerettighedserklæringen ved hjælp af kopier af kunstværker. Som en påmindelse for alle elever blev følgende citat fra Anne Franks dagbog valgt og bearbejdet under projektet: *"Hvor er det vidunderligt, at ingen behøver at vente bare et øjeblik, før de påbegynder at forbedre verden."*

I løbet af projektet producerede eleverne i fællesskab et fælles e-magasin om emner som demokrati, demokratiske værdier og beslægtede temaer i og udenfor Europa. I magasinet, der hed 'Vore Helte', valgte og lærte eleverne om personligheder forbundet med rettigheder, værdier og demokrati. Anne Franks dagbog blev læst og studeret på en alternativ måde, så eleverne udviklede kritiske læsefærdigheder, øvede kreativ skrivning og lærte om demokratisk bevidsthed i dag, sammenlignet med tidligere. De skrev til Anne som en fantasiven Kitty. Disse tekster blev senere omformet til et show af de andre partnere med positive anmeldelser fra andre partnere, forældre og lokale medier. Partnerne oprettede en hjemmeside om kulturarv med relation til menneskerettigheder og demokrati for derved at formidle projektsultatene til omverdenen. Hjemmesiden viser synspunkterne hos de unge, der var involveret i projektet, samt kunstværker, levevis, historie, poesi og gastronomi, som de deler og værner om.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/50844>

► "Expressing the Way We Are"

Elevernes alder:

15 - 17 år

Lande:

Danmark, Polen, Rumænien, Tyrkiet

Gentænkning af uddannelse, som introduceret tidligere i dette kapitel, er et af målene i Europarådets manifest Education for Change. Dette perspektiv anvendes bredt i projektet "Expressing the Way We Are", der udspringer fra forståelsen af, at elevgenerationen i dag er helt anderledes end tidligere. Eleverne præsenteres løbende for en overvældende mængde information gennem forskellige medier og underholdning. Lærere fra Danmark, Polen, Tyrkiet og Rumænien udviklede dette projekt for at øge tolerancen over for forskellige kulturer, styrke kritisk tænkning og uddybe forståelsen af begreber som menneskerettigheder, demokratiske pligter, internetsikkerhed og beslutningstagning.

Online- og offlineaktiviteter fandt sted gennem hele projektet, hvor eleverne arbejdede i grupper, hvor de lavede plakater for at illustrere demokratiske emner og demokratiets betydning. Plakaterne var håndlavede, malede og oprettet online ved brug af billedcollage-værktøjer. Eleverne blev udfordret til at skrive artikler i rollen som undersøgende journalister, der rapporterede om fremherskende spørgsmål i demokratier. Denne samarbejdsaktivitet blev sat igang af eleverne, der selv valgte emnerne og arbejdede sammen om at skrive artiklerne i internationale grupper. Artiklerne blev samlet og offentliggjort i et online magasin, der blev kaldt "Democracy in our lives". Til sidst, under deres Erasmus+ -mobilitet, da eleverne mødte hinanden, deltog de i en række debatter, hvor grupper undersøgte relevante emner, foreslog løsninger i fællesskab, udtrykte meninger, og blev udfordret af andre grupper med argumenter for og imod.

Link TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/11338>

2.3 Foreslåede eTwinning-aktiviteter

Børn skal lære at værdsætte demokrati som en livsform. De nødvendige færdigheder i at opbygge et demokrati udvikles ikke automatisk, så demokratiundervisning betyder, at børnene forberedes på at blive medborgere, som vil bevare og forme demokratiet i fremtiden. Derfor bør demokrati være et centralt aspekt i enhver form for uddannelse fra så tidlig en alder som muligt. Demokratisk uddannelse handler om at fremme nysgerrighed, diskussion, kritisk tænkning og lære at tage ansvar for sine handlinger. Sådanne resultater i skolesammenhæng opnås bedst gennem handling. Selvom nøglebegreber indenfor demokrati bør kunne forstås af børn, er den bedste øvelse for dem at leve og handle i et demokratisk miljø. Skoler, institutioner, fritidsklubber, organisationer og familier, der respekterer demokratiske principper og har reelle demokratiske strukturer, er de bedste rollemodeller til at lære børn, hvad demokrati er.

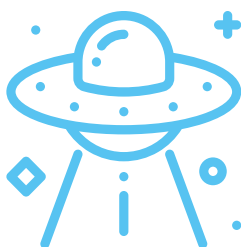
"Det er vigtigt at fremme en kultur for demokrati og menneskerettigheder blandt børn og unge, da holdninger og adfærd formes tidligt og kan være afgørende for deres fremtidige engagement i offentlige anliggender."

Konklusioner fra Europarådets Forum for Future of Democracy, juni 2007

Menneskerettigheder og demokrati er hinandens indbyrdes forudsætninger. Menneskerettigheder er grundlaget for ethvert demokratisk system, men de har også brug for dette system til at forsvare og garantere dem.

Følgende er aktiviteter, der kan integreres i eTwinning-projekter for at udvikle elevernes forståelse af demokratisk deltagelse.

"A visitor from another planet"

Eleverne opfordres til at bruge deres fantasi og kreativitet til at designe og skabe en dukke fra en anden planet, som skal udveksles med deres partnerskoler. Lærerne beder deres elever om at overveje, hvad en besøgende fra en anden verden ønsker at vide om mennesket samt at tegne billeder for at forklare dem, hvad det betyder at være et menneske. Tegningerne og refleksionerne fra hver partnerskole deles på TwinSpace, og de forskellige perspektiver diskuteres i klassen.

Alder: 4-7 år | **Værktøjer:** forskellige materialer, farveblyanter, blyanter, maling, papir

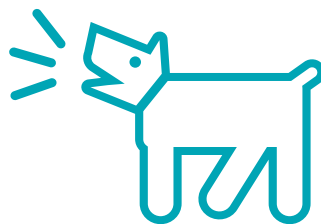
"Celebrating the Universal Children's Day"

Hvert år den 20. november fejrer vi Den internationale dag for børns rettigheder. I hver klasse diskuterer eleverne konventionen om barnets rettigheder og udarbejder en liste over de 10, som de mener er de vigtigste. Derefter samarbejder partnerne for at nå til enighed om en liste over 10 rettigheder for børn, som de alle er enige om. Herefter vælger hver klasse en af rettighederne og laver en tegning, der repræsenterer den – enten på papir eller med et online-værktøj. Alle tegninger deles i TwinSpace og udskrives af partnerne. Endelig laver eleverne videoer, hvor de siger rettighederne på deres eget sprog. Alle videoer samles for at lave en fælles video, hvor vi kan se og høre rettighederne på de forskellige sprog.

Alder: 4 -7 år | **Værktøjer:** YouTube, papir, Colorillo

"My doggy's rights"

Partnerklasserne bruger bløde tøjhunde som maskotter og sender dem til hinanden. Lærerne får eleverne til at navngive hunden og overveje, hvad den har brug for for at være lykkelig, sund og tryk – med fokus på, hvem der er ansvarlig for at sikre, at den får de ting, den har brug for. Når klassen har defineret behovene, spørger læreren dem, om hunden har ret til disse behov.

Efter at have taget sig af legetøjshunden i flere dage, beder lærerne klassen om at reflektere over, hvad børn har brug for, for at have et lykkeligt, trygt og sundt liv, og hvem der er ansvarlig for at sikre, at de får disse ting. Eleverne taler om børns rettigheder og deler deres svar med deres partnere. Børnene kan derefter vælge en rettighed, lave et stykke kunst, som uploades til projektets TwinSpace. Hver skole kan derefter, som kulmination på projektet, afholde en udstilling med de kunstneriske kreationer.

Alder: 5-10 år | **Værktøjer:** papir og farvekridt, Artsteps

"Advertising human rights"

Efter at have lært om og drøftet FNs konvention om barnets rettigheder⁶, bliver eleverne fra alle partnerskoler bedt om at vælge en rettighed, som de vil undersøge nærmere. I henhold til deres valg oprettes grupper med blandede nationaliteter på 4-6 elever, som får til opgave at lave en kort tv-reklame, der gør folk opmærksomme på den specifikke ret. De griber deres reklame an på forskellige måder, for eksempel: en fortælling de opfører, en sang de synger, en tegneserie som de tegner storyboard til eller et interview

6 <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

med en ekspert. Når de først har besluttet konceptet, kan der arrangeres et onlinemøde med partnerne for at dele ideer og give feedback. Efter mødet kan grupperne begynde at arbejde på deres reklamer, og når de er færdige, offentliggøres de på TwinSpace, hvor den mest populære kåres ved afstemning.

Projektet kan afsluttes med et onlinemøde med drøftelser af spørgsmål som: hvem har behov for at lære om børns menneskerettigheder, hvorfor er det vigtigt at kende sine rettigheder, og er reklamer en god måde at dele dette vigtige budskab på?

Alder: 8-15 år | **Værktøjer:** videokonferencer, PollEverywhere, Dotstorming

"Deprivation of human rights"

Lærerne deler følgende historie med deres elever: *"I går skrev en journalist en historie, der gjorde en fremtrædende politisk figur vred. Den næste dag brød tre mænd ind i journalistens hus og tog historien. Ingen ved, hvor journalisten er, og der er ikke foretaget officiel efterforskning"*. Eleverne læser FNs menneskeretserklæring⁷ og undersøger, hvilke artikler, der er blevet overtrådt. De arbejder derefter i grupper af blandede nationaliteter for at skrive til justitsministeren, hvori de fremhæver krænkelse af disse rettigheder og opfordrer til handling, eller de skriver en avisartikel om sagen. Eleverne skal fokusere på sproget og tonen, de bruger, afhængigt af det publikum de skriver til.

Alder: 10-14 år | **Værktøj:** MeetingWords

"Guessing Rights game"

Partnerne gør sig bekendte med, hvad der menes med menneskerettighederne ved at læse Verdenserklæringen om menneskerettigheder. De vælger et tidspunkt, hvor de vil tage kontakt til deres partnere på videokonferencer for at spille et gættespil. En elev fra hver partnerklasse får tildelt en menneskerettighed og skal tegne denne, mens eleverne i partnerklassen prøver at gætte rettigheden. Hvis de svarer rigtigt, får de et point. I anden runde trækker en elev fra den anden klasse en menneskerettighed. Klasserne skiftes til at trække, så alle får mulighed for at tegne. Vinderen er den klasse, der scorer flest point. De må kun tegne billeder. Brug af ord og tale er ikke tilladt.

Alder: 10-15 år | **Værktøjer:** papir, blyanter, farveblyanter, farvekridt, videokonferencer i TwinSpace.

7 <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>

“Your rights end where mine begin”

Hver partner arrangerer en debat om fordelene ved ytringsfriheden og retten til beskyttelse mod forskelsbehandling. Eleverne opfordres til at dele deres meninger og diskutere deres egne erfaringer.

Læreren åbner et TwinBoard og beder eleverne fra alle partnerskoler om at udtrykke deres mening ved at besvare følgende spørgsmål:

- Hvor hører rettighederne for den enkelte op, og hvor begynder de for gruppen?
- Kan grænserne mellem disse ændre sig?
- Og i hvilke tilfælde?

Læreren opfordrer eleverne til at skrive fælles digte, små skuespil eller noveller om hændelser, der involverer menneskerettighedsspørgsmål, som de selv, deres venner eller familie er stødt på. Eleverne kan arbejde i grupper med blandede nationaliteter, og resultaterne kan efterfølgende præsenteres i en e-bog.

Alder: 12 -18 år | **Værktøjer:** TwinBoard, MeetingWords, Issuu, Calameo

“Human Rights and decision making”

Læreren opretter en Padlet med tre spalter: 1. I alle tilfælde, 2. I de fleste tilfælde, 3. I enkelte tilfælde – og skaber en række udsagn, som eleverne kategoriserer i grupper på 4-6 personer af på tværs af nationalitet. Eleverne skal diskutere i deres grupper ved hjælp af chat i TwinSpace og nå til enighed om hvert udsagn. De skal tilføje udsagnene til den givne Padlet uden at kende til de andre gruppers valg.

En uge senere mødes alle klasser online og diskuterer de udsagn, hvor grupperne er nået frem til forskellige konklusioner. Her diskuterer og debatterer de, indtil hele gruppen opnår konsensus. De kan evt. få mulighed for at omskrive udsagnene med henblik på at nå til enighed.

Alder: 15-18 år | **Værktøjer:** chat, videokonferencer

3. Kritiske tænkere i en tryk skole

3.1 Beherskelse af medierne: udvikling af kritisk tænkning med hensyn til stereotyper og fordomme

I 2016 rapporterede Network of Experts working on the Social dimension of Education and Training om nogle af de udfordringer og muligheder, Europa står overfor i forbindelse med voksende etnisk og religiøs mangfoldighed. En vigtig konklusion var, at skolernes læseplaner i højere grad bør afspejle større mangfoldighed og inklusion. Peer-uddannelse blev nævnt i rapporten som en af de relativt nye og effektive metoder til at skabe inkluderende klasserum. En af forudsætningerne for inkluderende klasserum er at engagere unge mennesker i at være aktive i samfundet for at bidrage som medborgere til demokratiet. Og alt dette begynder med udviklingen af elevernes evne til at tænke kritisk⁸. Som første skridt er det vigtigt for dem at overveje deres egen plads i samfundet, de valg de træffer og de konsekvenser, deres valg har for andre. Udvikling af kritisk tænkning begynder med, at undervisere ikke blot giver eleverne deres egne svar på komplekse spørgsmål, der vedrører mangfoldighed og diskrimination.

Karen Polak

International projektleder for
Stories that Move: Toolbox against
discrimination, Anne Frank House,
Amsterdam

Der er ingen enkle eller 'rigtige' svar at give vores elever. De skal selv opdage, hvorfor mennesker har forskellige meninger og følelser om identitet og mangfoldighed og forskellige reaktioner på diskrimination. Det har vist sig, at en velgennemført diskussion motiverer elever og styrker deres selverkendelse. På trods af dette uddannes de fleste lærere ikke i at lede samtaler om følsomme og komplekse emner.

Monique Eckmann, professor emeritus ved School for Social Work, University of Applied Sciences Western Switzerland i Genève, har skrevet udførligt om vigtigheden af at anerkende den enkeltes sociale position i relation til diskrimination. Det var med hendes input, at vi begyndte at tænke på et konkret tiltag, der kunne adressere disse forhold, og som resulterede i projektet "Stories that Move".

⁸ Dette blev også anbefalet af Europarådet ("Henstilling om fremme af fælles værdier...", 22. maj 2018) til medlemsstaterne: at de skal fortsætte med at styrke kritisk tænkning og mediekendskab (...) for at skabe opmærksomhed på risici forbundet med informationskilder og hjælpe unge med at træne kritisk tænkning.

Stories that Move

Projektet "Stories that Move"⁹ blev udviklet for at skabe sikre rammer, online og offline, til at håndtere kompleksiteten og følsomheden i emner som ζ , manglende inklusion og mangfoldighed.

Stories that Move som online-værktøj, er udviklet fra et trykt undervisningsmateriale om antisemitisme og andre former for diskrimination fra Anne Frank Huset i samarbejde med ODIHR (Office for Democratic Institutions and Human Rights / OSCE)¹⁰. Mellem 2007 og 2017 blev projektet udvidet til 15 lande, der hver lavede nationale versioner af materialerne, med samme basis, men også med landespecifikt indhold. Disse materialer tog udgangspunkt i unge stemmer, der fortalte om deres identitet og oplevelser, og dermed forbandt fortid og nutid for at udfordre eleverne til at tænke i sammenhænge. Der blev tilføjet opgaver, der opfordrede eleverne til at reflektere over deres valg, når de oplever diskrimination.

Stå op imod stereotyper: mediernes rolle

I projektet 'Stories that Move: Toolbox against discrimination' arbejdede ni organisationer fra syv europæiske lande sammen om at skabe et flersproget online-værktøj bestående af fem moduler, der fører eleverne gennem en række aktiviteter. Overordnet sigter projektet mod at *bevæge* eleverne – til at føle empati for andre, at få et nyt perspektiv på den omkringliggende verden og at være aktive bidragydere til forandring. Der er også noter og ekspertråd til lærere.

Den internationale gruppe af eksperter (bl.a. historie- og sprog lærere, undervisere i menneskerettigheder og socialpsykologer) opdagede, at der var mange centrale emner, som projektgruppen ikke kunne blive enige om - når de spejlede situationen i vore samfund og klasseværelser. Håndtering af en række forskellige valg blev

en integreret del af den måde, hvorpå Stories that Move fungerer.

⁹ Stories that Move er et internationalt projekt til elever fra 14 år, igangsat af Anne Frank Huset og otte partnerorganisationer samt støttet af Erasmus+ og EVZ Foundation. Til rådighed gratis på engelsk, tysk, ungarsk, slovakisk, polsk, ukrainsk og hollandsk.

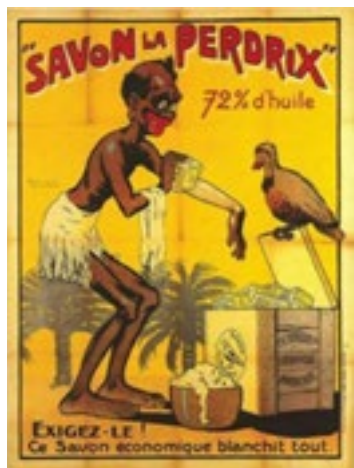
¹⁰ Se <http://tandis.odihhr.pl/> for onlinepublikationer på de fleste sprog.

Emner behandlet i online-værktøjet inkluderer, hvordan stereotyper bruges i medierne, hvordan fordomme gengives, og hvordan dette kan påvirke den måde, hvorpå vi ser verden omkring os.

Beherskelse af medierne starter ved at bede eleverne se på deres eget 'forbrug' af medierne:

Hver dag træffer vi valg om de medier, vi 'lytter til', som har indflydelse på, hvordan vi opfatter verden omkring os. Men nogle gange lukker de os også ude. Lad os se på de 'bobler', vi skaber. Hvordan kan vi filtrere meddelelser og være kritiske?

Eleverne bliver bedt om at evaluere troværdigheden af deres informationskilder og er ofte uventet kritiske. Alligevel finder de det måske ikke let at give udtryk for deres meninger eller bekymringer om deres identitet, og om hvordan de skal reagere på diskrimination. Stories that Move skaber det trygge rum, der er behov for i en meningsudveksling, on- og offline.

Annonce, 19. århundrede

I en af mediektionerne arbejder eleverne med at undersøge reklamer, der indeholder en række reklamer med sexistiske, antisemitiske, racistiske, samt romafjendtlige og anti-LGBT+¹¹ billeder. Det er vigtigt at anerkende, at nogle af disse billeder kan være sårende, men også, at meninger kan være forskellige. Eleverne arbejder med et 'synligt tænknings' program. Denne metode hjælper dem med at stoppe op, se mere og forstå deres egen læringsproces.

I tilfældet med reklamer, der inkluderer en racistisk sæbereklame fra det 19. århundrede, spørger Stories that Move:

- Hvilket stereotyp bruges i dette billede?
- Hvordan fremstilles stereotypet?
- Hvorfor bruger annoncører stereotyper?

Ved at arbejde med historiske reklamer illustreres social forandring, men arbejdet kan også være med til at fremhæve over for eleverne, at der ikke er sket så mange ændringer, som de måske tror.

Fra ordlisten på www.storiesthatmove.org:

11 Lesbiske, homoseksuelle, biseksuelle og transkønnede + andre grupper af seksuel- og kønsminoriteters

Stereotyper - Vidt udbredt men overforenklet billede af en bestemt gruppe. De kan være positive, negative eller neutrale. Stereotyper kan få mennesker til at overdreве forskelle mellem grupper, enten ved fejlagtigt at se dem som homogene eller ved kun at fokusere på forskelle.

Fordomme - Forudfattede meninger baseret på kendetegn som: køn, seksualitet, etnisk oprindelse eller religion. Fordomme er ikke baseret på fornuft eller faktisk erfaring. De er for det meste negative, og de bruges ofte til at retfærdiggøre diskrimination. I modsætning til stereotyper er fordomme følelsesladede. Folk har ofte ubevidste fordomme, som derfor er svære at overvinde.

3.2 Inspirerende eTwinning-projekter

Den europæiske arbejdsgruppe for medborgerskab¹² bemærkede, at en demokratisk og inkluderende skolekultur, der værdsætter mangfoldighed og aktivt skaber et trygt rum for dialog og diskussion om kontroversielle spørgsmål, er essentiel for socio-emotional læring, intellektuel udvikling og tilegnelse af sociale og samfundsmæssige kompetencer.

På denne baggrund skal det fremhæves, at eTwinning-fællesskabet er særligt følsomt overfor emner som e-sikkerhed, mobning, hadtale og falske nyheder. Adskillige projekter på platformen beskæftiger sig med disse emner ved at tilskynde til reflekterende tankegang og give eleverne mulighed for at dele og udforske deres synspunkter i en inkluderende klasseatmosfære. Specielt e-sikkerhed er integreret i de fleste projekter som en startaktivitet, hvor eleverne introduceres til projekt-netikette, og ofte er det eleverne selv, der skaber reglerne for online-adfærd i deres projekt.

Nedenfor kan du finde eksempler på projekter, der tackler disse problemstillinger:

☞ "Take Care of me – take Care of you"

Elevernes alder:

10 - 15 år

Lande:

Frankrig, Italien, Polen,
Portugal, Ukraine

12 ET2020 Arbejdsgruppe for fremme af medborgerskab og de fælles værdier for frihed, tolerance og ikke-diskrimination gennem uddannelse i 2016-2018, "Elements of a Policy Framework"

Som vi lærte i introduktionen, er skabelse af muligheder for elever til at reflektere over en mangfoldighed, hvor eleverne kan lære af kammerater og diskutere følsomme problemstillinger såsom mobning, væsentlige elementer i det inkluderende klasserum. "Take care of me- take care of you" giver mulighed for at gøre nøjagtig dette. I projektforsløbet blev eleverne bedt om at fremme positiv adfærd gennem anti-mobning aktiviteter og at lære andre kulturer, sprog og traditioner at kende. I grupper med blandede nationaliteter lavede eleverne to 'økotræer' med regler for positiv opførsel, der fungerede som et referencepunkt for elever på hele skolen. Sammen med videokonferencer, brevudveksling, plakater og en engelsk sommerlejr fokuserede de forskellige aktiviteter på anti-mobning aktiviteter, samtidig med, at de fremmede kulturel tolerance og sproglige færdigheder. Eleverne lavede også en anti-mobnings tegneserie og videoer for at vise den følelsesmæssige påvirkning af mobning. Sommerlejren bød på en fremragende mulighed for at samle alle elever og arbejde i niveaumæssigt blandede grupper. Eleverne kunne arbejde sammen med kammerater på tværs af sprogniveauer og øve samarbejde, lære af hinanden og praktisere demokrati. Eleverne havde mulighed for at tage beslutninger i de forskellige faser af projektet, fra det materiale de ville bruge til den endelige struktur for deres arbejde.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/23318>

► "Media education: From passive consumers to active creators"

Elevernes alder:

12 – 20 år

Lande:

Grækenland, Italien,
Portugal, Slovakiet, Spanien

Som vi lærte af "Stories that Move: Toolbox against discrimination"-projektet, er udforskning af ens forbrug af medier vigtig for at evaluere troværdigheden af vore informationskilder, hvad enten det drejer sig om sociale medier, film, nyhedskanaler,

sange etc. Ved at evaluere disse informationskilder har eleverne mulighed for at tænke kritisk og analysere vanskelige emner, deltage i diskussioner og forstå, hvad der udgør deres identitet og system af værdier og overbevisninger. Projektet blev inspireret af Scott Jason, administrerende redaktør for The Orion ved California State University, der hævder, at et demokrati, hvis offentlighed ikke er informeret, er dømt til at forfalde, hvilket styrker det faktum, at læsefærdigheder og demokrati interagerer i dynamisk gensidighed. Fem klasser gik sammen om projektet med fokus på medieundervisning med en praktisk tilgang som den vigtigste undervisningsmetode. Eleverne lærte at bruge enkle medieproduktionsteknologier og -teknikker til at skabe medieproduktioner som videoer, en fælles avis, et websted og reklameoptællinger inden for tre hovedemner: kønsstereotyper, sundhed og livsstil samt globale udfordringer. De sammenlignede og delte deres forskellige synspunkter og brug af medier set ud fra deres nationale synspunkt, lærte at tænke kritisk og være aktive, tænkende samt reflekterende medspillere – i modsætning til den passive forbruger, der let kan manipuleres. Gennem projektet skabte eleverne plakater, videoer, tegneserier, trailers, bogomslag, spil og reklamefoldere for at øge opmærksomheden på emnet. Lærerne oprettede også en omfattende materialebank med undervisningsplaner, præsentationer og ekstrap materiale til mediekundskab med en praktisk tilgang.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/940>

☞ "Be a buddy, not a bully"

Elevernes alder:

13 - 15 år

Lande:

Frankrig, Grækenland, Italien,
Polen, Rumænien, Tyrkiet

Som vi lærte af "Stories that Move", kan en velgennemført diskussion engagere eleverne og aktivere deres selvindsigt, hvilket igen hjælper unge mennesker til at tale om deres identitet og oplevelser. Desuden er det en interessant øvelse at undersøge, hvordan følsomme emner behandles i forskellige medier, så eleverne kan skabe deres eget indhold med større opmærksomhed. I projektet "Be a buddy, not a bully" undersøgte eleverne emner som hadtale, fysisk vold og cybermobning ved

at gennemgå forskellige mediekilder. Eleverne undersøgte i fællesskab problemet, dets årsager, typer og definitioner på mobning og, hvordan det præsenteres i sange, film og andre medier. Derefter arrangerede eleverne en kampagne mod mobning, hvor de rettede opmærksomheden mod problemet med partner-vold. Kampagnen blev produceret af internationale grupper, hvor hver gruppe skrev scenarier og skabte en ny mediekanal - tegneserier, der blev dedikeret til forskellige aspekter af mobning. For at øge bevidstheden om emnet på hele skolen forberedte eleverne plakater, der udfordrede mobning. Plakaterne indgik også i konkurrencen om projektets logo. Eleverne opfordrede medlemmer af deres lokalsamfund til at deltage i skabelsen af vægmalerier, med krav om stop af vold i enhver form.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/46541>

👉 "No violence against women"

Elevernes alder:

14 - 19 år

Lande:

Frankrig, Italien,
Portugal, Spanien, Tyrkiet

Karen Polak beskriver, hvor vigtigt det er at lade eleverne undersøge vanskelige emner alene, lade dem reflektere over deres rolle i samfundet, de valg de træffer, og hvordan det påvirker andre. Dette projekt fokuserer på de grundlæggende menneskerettigheder: retten til at leve fri for fysisk og psykisk vold samt retten til respekt og integritet af krop og sind. I projektet undersøgte eleverne emnet vold mod kvinder på forskellige måder, herunder hvordan misinformation, især på sociale medier, bruges imod kvinder, feminismen og dets modsætning og endelig udfordringer for menneskerettighederne mere generelt. Eleverne overvejede de juridiske aspekter, undervejs som de lærte om deres nationale forfatninger og EUs Charter om menneskerettigheder, hvor de diskuterede værdierne lighed, værdighed og grundlaget for demokratisk deltagelse af alle køn.

I løbet af projektet blev eleverne fortrolige med og fik en øget opmærksomhed på ligestilling og kvinders rettigheder, hvor de skabte opmærksomhedskampagner på

deres skoler samt udarbejdede et fælles online-magasin. I deres kampagner brugte de Pow toon, tegninger, præsentationer og et historiebaseret spil om kvinder, der slipper fri og efterfølgende rapporterer om deres voldsmand. Online-magasinet indeholder artikler med "inspirerende kvinder i nutid og fortid, rørende vidnesbyrd og markante taler". Magasinet blev produceret i fællesskab ved hjælp af Padlet, hvor eleverne kunne dele, kommentere og stemme på de bedste artikler.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/52985>

3.3 Foreslåede eTwinning-aktiviteter

Skolen spiller en afgørende rolle i elevernes liv og bør skabe et miljø, hvor eleverne føler sig trygge til at udtrykke deres mening og blive respekteret. Lærerne skal motivere deres elever til at deltage aktivt i skolelivet og nå til enighed om fælles regler. At fremelske elevernes evne til at tænke kritisk er afgørende, og det bliver lettere, når eleverne taler og interagerer med hinanden. Ved at arbejde sammen om at løse problemer, dele tanker og diskutere forskellige emner, kan de skabe forbindelser mellem deres ideer, finde fejl eller uoverensstemmelser i argumenter samt evaluere efterfølgende. Nedenfor kan du finde aktiviteter, der kan hjælpe dig med at udvikle kritisk tænkning hos elever i alle aldre.

"Our words and our behaviour can hurt others"

Hver klasse klipper et stort papirhjerte ud til brug ved et live-arrangement på en videokonference. Hver partnerklasse deler eksempler på ting eller ord, som folk gør eller siger, og som gør dem kede af det. For hvert eksempel folder eleverne deres hjerte. Derefter deler eleverne positive ord eller ting, der får dem til at føle sig godt tilpas. For hvert af disse eksempler udfolder de hjertet. Er der tale om yngre børn, bør læreren oversætte eksemplerne.

Når alle klasser har delt deres eksempler, spørger lærerne eleverne, hvordan hjertet ser ud. Eleverne vil indse, at sårende opførsel efterlader mærker, som altid er synlige udefra.

Efter onlinemødet kan eleverne dele venlige væremåder, der kan få deres kammerater til at føle sig godt tilpas.

Alder: 5 - 8 år | **Værktøjer:** videokonference, papir

"Bullying matching game"

Lærere og elever drøfter forskellige former for mobning, såsom fysisk-, verbal- samt social- og giver nogle eksempler på hver slags. En lærer indsamler eksemplerne på mobbende adfærd fra alle partnere og laver et spil, hvor eleverne skal matche eksemplerne på adfærd med en type mobning. Fx kategoriseres det at slå en person regelmæssigt som fysisk mobning, mens det at drille nogen for ikke at være god til idræt er verbal mobning. Eleverne kan spille spillet og tjekke adfærden, som deres jævnaldrende har tilføjet. På et onlinemøde kan eleverne reflektere over, hvilke mulige reaktioner, de kan reagere med, når de oplever tilfælde af mobning.

De kan også dele dette online-spil med andre klasser på deres skole for at skabe opmærksomhed omkring emnet.

Alder: 8 - 15 år | **Værktøjer:** ClassTools.net, videokonferencer

"Your words can hurt my feelings"

Lærerne opretter en Padlet med to kolonner og beder alle elever om at skrive ubehagelige kommentarer, de hører på skolen. De er nødt til at beslutte, om kommentaren blot er "drillende og for-sjov" eller "virkelig smertefuld" og sætte den i den rigtige kolonne. Når alle partnere har tilføjet deres kommentarer, organiserer lærerne diskussion på klassen og tjekker, om de samme udtryk er i begge kolonner. Derefter beder de deres elever om at kategorisere udtrykkene ift. fremtræden, evner, seksualitet og etnisk baggrund. Når deres elever har reflekteret over emnet, beder de dem om at arbejde i grupper på tværs af nationaliteter og foreslå måder at stoppe hadtale i skolen. Eleverne skal overveje kreative måder at præsentere deres forslag på, fx en plakat, en video eller en tegneserie.

Alder: 8 – 15 år | **Værktøjer:** Padlet, Canva, ToonDoo, Thinglink, Blabberize

"Labels and Stereotypes"

Lærerne diskuterer med deres elever virkningen af stereotyper og at blive sat i bås som personer og grupper. De to partnerlærere udvælger nogle fotografier, der viser mennesker i forskellige lande og omgivelser, disse deler de med hinanden, så deres elever ikke er bekendt med billederne. På et online-møde skiftes de to partnerklasser til at placere et billede i panden på en af eleverne, hvorefter eleverne fra den anden klasse fremsiger de ord, der udtrykker samfundets generelle holdning til personen på billedet.

Disse ord kan enten være positive eller negative. Alle ordene skrives ned, og eleven bliver bedt om at gætte identiteten af personen på billedet ud fra de andres respons.

Når alle billeder er brugt, kan eleverne diskutere, hvorfor stempling og stereotyper er uretfærdige, samt mediernes bestandige brug af stempling og stereotyper. Eleverne kan fortsætte og udvikle en undersøgelse af, hvordan mennesker i deres lokalsamfund reagerer på de samme billeder. Ud fra resultaterne besluttet, hvordan de mere dybtgående skal håndtere problemerne.

Alder: 10-14 år | **Værktøjer:** fotografier, videokonferencer

"The Fake News Detectives"

Efter en klassediskussion om falske nyheder, deres konsekvenser, og hvordan man vurderer, hvad der er sandt eller falsk, forbereder eleverne på hver partnerskole en quiz for deres kammerater. Spørgsmålene skal indeholde virkelige og falske billeder og historier, der udfordrer kammerater til at beslutte, hvad der er sandt eller falsk. Når quizzerne er klar, offentliggøres de på TwinSpace, og eleverne bliver inviteret til at prøve dem. Vinderne fra hver klasse modtager et certifikat som 'Distinguished Fake News Detective!'. I en opfølgende aktivitet kan eleverne drøfte virkeligheden bag de falske billeder og historier.

Alder: 12-18 år | **Værktøjer:** Kahoot, Quizziz

"What does hate speech mean to you?"

Alle partnerskoler diskuterer online hadtale og deler eventuelle hændelser, der er sket for dem selv eller for andre. Lærerne beder eleverne om at finde definitioner af "online hadtale" og dele disse i et forum.

Når de først har undersøgt de forskellige definitioner, beder lærerne dem om at formulere deres egen definition i fællesskab. De kan begynde med at undersøge, hvad online hadtale ikke er. For eksempel: Online hadtale er ikke, når nogen tweeter et opmuntrende udsagn som "du gjorde et godt arbejde, jeg er super stolt af dig!" eller "online hadtale er ikke grov eller stødende".

Det kan være lettere at formulere en udvidet definition: en formulering der eksemplificerer begrebet og skaber klarhed for alle. Definitionen er næppe en enkelt, kort sætning.

Lærerne sammensætter grupper på tværs af nationaliteter og beder eleverne om at genskabe/ videregive definitionen på en mere interessant og engagerende måde. Eleverne bør vælge det medie, som de bedst kan lide at arbejde med. Fx animation, memes, digte, rap osv. Til sidst kan eleverne stemme på de bedste præsentationer i hver kategori. Afslutningsvis får lærerne eleverne til at diskutere, hvordan deres produkt kan nå bredt ud, for at skabe opmærksomhed om, hvad hadtale er.

Alder: 12-16 år | **Værktøjer:** Biteable, Kapwing, Haiku eller Acrostic poems, Rhymezone (Activity from Selma, hacking hate projekt: <https://hackinghate.eu/>)

“Media: rights, freedom, propaganda”

Lærerne beder deres elever om at følge mediers dækning af aktuelle begivenheder på tv, radio, aviser og online samt om at samle og dele de artikler/videoer/tekster, de finder mest interessante, til en Padlet. Hvad er sammenhængen mellem propaganda og den enkeltes rettigheder og frihed? Lærerne diskuterer dette med deres elever og arrangerer et online-møde med deres partnere. De kan også invitere en ekspert ind til at diskutere emnet yderligere.

Alder: 13 – 18 år | **Værktøjer:** TwinBoard, videokonferencer, Padlet

4. Unge ledere, tænkere og innovatorer

4.1 Styrke unges til aktivt at deltage i samfundet

“Efterhånden som årene skrider frem, vil kvinder og mænd opdage, at de mest holdbare og givende uddannelsesmæssige erfaringer ikke kommer fra specifik information, overleveret i klassesammenhæng eller gennem lærebøger, men fra de værdier, der tilegnes gennem aktiv engagement i meningsfulde udfordringer. Vi udvikler kun os selv, hvis vi er opmærksomme på andres problemer og bekymringer - og kun når vi ser vores eget liv som en del af et meget større socialt formål”

(Manning Marable, 1997)

Otte niveauer for unges deltagelse (Hart 1992:8.)

Børns grundlæggende ret til at blive inddraget vedrørende spørgsmål, der omhandler deres eget liv, er først for relativt nylig blevet anerkendt i Børnekonventionen (1989).

Voksne spiller en vigtig rolle i at sikre, at børn tilskyndes til frit at udtrykke deres synspunkter om spørgsmål, der er vigtige for dem. Børns ret til at blive hørt omfatter alle handlinger og beslutninger, der påvirker deres tilværelse: indenfor deres familie, deres skole, deres lokalsamfund og på nationalt, politisk niveau. Der skal tages seriøst hensyn til børns holdninger og synspunkter, når der træffes beslutninger.

I sin artikel "Children's Participation: from Tokenism to Citizenship", udgivet af UNICEF Innocenti Research Center, tilpassede Roger Hart 'Deltagelsesstigen', et koncept udviklet af Sherry Arnstein, der henviser til

borgernes involvering i beslutningsprocessen (1969) til også at omfatte børn. Stigen forklarer de forskellige grader af deltagelse i projekter, lige fra manipulation i stedet for reel deltagelse i bunden af stigen, til børneinitierede, delte beslutninger med voksne øverst (se billede). Vi ved, at en grundlæggende ret ved medborgerskab er deltagelse, defineret som "Processen med at dele beslutninger, der påvirker ens liv og livet i det samfund, man bor i" (Hart, 1992). Ifølge Hart kan vi ikke forvente, at unge mennesker pludselig bliver engagerede borgere i en alder af 16, 18 eller 21 år uden at have forudgående erfaring med, hvad det betyder at udtrykke deres mening, organisere sig og påvirke deres eget liv. Det betyder, at en forståelse for demokratisk deltagelse, tillid og kompetencer til at deltage kun kan tilegnes gradvist gennem praksis, og at denne praksis skal være integreret i læringen.

Stigen har bidraget meget til at skabe opmærksomhed omkring 'tokenisme'¹³, 'dekoration'¹⁴, manipulation, udnyttelse og misbrug af børns deltagelse fra voksnes side. Ikke desto mindre er der stadig for mange situationer, hvor børn sidder fast i de nederste trin på stigen. For eksempel bliver børn brugt til at udtrykke voksnes mening eller bliver bedt om at sige og gøre ting, der gavner voksne snarere end barnet.

Unge mennesker bør være i stand til at træffe valg i samme omfang som mennesker i enhver anden alder (Chanoff, 1981). Formålet med uddannelse er imidlertid ikke kun at give eleverne valg, men også at give dem konkret mulighed for at handle på deres viden, skabe løsninger samt ændre og transformere eksisterende strukturer, så verden bliver et bedre sted for alle (Westheimer & Kahne, 1998).

I denne forbindelse er lærernes rolle afgørende. Lærere bør spørge om elevernes meninger og give dem en stemme, give dem plads til at udtrykke deres synspunkter og handle på dem. Unge mennesker er nutidens ledere, ikke fremtidens. Der er adskillige eksempler på unge, der har udtrykt deres mening, aktivt engageret sig i deres samfund og skabt forandring. I dette kapitel deler vi to af disse eksempler.

13 Tokenismen bruges i Harts stige til at beskrive „de tilfælde, hvor børn tilsyneladende får en stemme, men faktisk har ringe eller ingen mulighed for at træffe valg om emnet eller til at kommunikere om det, og ringe eller ingen mulighed for at formulere deres egne meninger" (s.9, Hart, 1992)

14 Dekoration, henviser ifølge Hart til de "hyppige situationer, hvor børn får smågaver, såsom t-shirts, relateret til en eller anden sag, hvor børnene skal synge eller danse ved en begivenhed i noget sådant tøj, men ikke ved ret meget om, hvad det handler om og ingen indflydelse har på selve arrangementet" (s.9, Hart, 1992)

Europe on Track 6: Which Track?

Sandra Kebede
Interviewer/blogger
fra Team Blue

Europe on Track (EoT) <https://www.europeontrack.org> er et projekt, der sigter mod at rejse opmærksomhed, skabe et rum til diskussion og at fange de unges meninger i Europa om vigtige sociale spørgsmål. Påbegyndt af AEGEE Europe, under paraplyprojektet "MyEuropeMySay", et eksternt AEGEE projekt om ungdomsdeltagelse, ungdomsorganisationers styrker, europæisk medborgerskab og værdier samt formelle metoder til deltagelse. Den første udgave af projektet blev lanceret i 2013.

Med støtte fra Erasmus+ programmet gav 'Europe on Track'-projektet mulighed for at seks ambassadører i to teams (en fotograf, en filmproducent og en interviewer pr. team) rejste med tog mellem 20 byer i en måned for at afholde workshops, interviewe unge og arrangere events i samarbejde med 200 frivillige fra over 20 byer i Europa. Da de lokale arrangører er AEGEE'ere, er der et tæt samarbejde om tilrettelæggelsen af trinnene for at sikre relevante forbindelser mellem EoT's emner og de temaer, der er relevante for de samfund, der blev besøgt, og hvor de unge bor. Projektet drager fordel af sin græsrods-tilgang og mangfoldigheden af ambassadører og arrangører, der giver mulighed for gensidig peer-to-peer læring.

I år er den sjette udgave, med titlen "Europe on Track 6: Which Track? Looking for Future of Europe through Youth Participation". Formålet var at definere og diskutere de kritiske spørgsmål i Europa og at styrke unge europæeres færdigheder som aktører i dagens demokrati. EoT leder som eksempel: Projektteamet og ambassadørerne bestående af unge mennesker, der aktivt skaber konkrete resultater ved hvert stop, såsom statistik om de deltagende unges opfattelse af (europæisk) medborgerskab, videoer, billeder og blogindlæg. Endvidere introduceres workshopdeltagere til deres lokale AEGEE-afdeling og til forskellige metoder for ungdomsdeltagelse og opbygger dermed en kapacitet i hvert lokalsamfund, der besøges. Endelig, en uge efter valget til Europa Parlamentet, blev resultaterne og Europas fremtid drøftet under en åben konference i Alicante, og dermed starter videndelingen til den næste EoT-udgave.

Mere om MyEuropeMySay: <https://myeuropemysay.eu/>

Mere om AEGEE: <https://www.aegEE.org/>

Seeds for Integration

Judit Lantai
Project & Policy Officer, OBESSU ¹⁵

For at fremme inklusion af elever med flygtninge- og migrantbaggrund har The Organising Bureau of European School Student Unions (OBESSU) kørt et program kaldet "Seeds for Integration". Elever og deres fagforeninger overalt i Europa interesserede i at spille en aktiv rolle og få deres stemme hørt, kan ansøge om mikrostipendier til at gennemføre projekter, der opfylder dette mål.

I løbet af 2015, da mediedækningen af migration over hele Europa blev iøjnefaldende, bemærkede Irish Second-Level Students' Union (ISSU), der er medlem af OBESSU, at elever som var flygtninge og indvandrere, i det irske uddannelsessystem, mødte en række barrierer i deres skolegang. ISSU mente, at både det irske uddannelsessystem og skolemiljøet ikke var klædt på til at støtte disse elever i at integrere sig. Barrierer som for eksempel mulighed for at deltage i elevråd og fritidsaktiviteter betød, at disse elever ofte ikke kunne få udtrykt deres bekymringer og ønsker.

ISSU ansøgte om et tilskud under programmet "Seeds for Integration" for at arbejde med denne problemstilling. De begyndte med en konsultation, hvor elever med indvandrer- og flygtningebaggrund blev opfordret til at dele deres tanker om inklusion på deres skoler. Eventet fik titlen "ISSUs værktøjer til inkluderende skoler" og blev sponsoreret, så alle elever fik gratis transport til mødestedet. Faktisk endte det med en hel analyse af forhindringer inden for selve organisationen, hvilket hjalp skoler med fremadrettet at blive mere inkluderende. Mange irske elever, der var interesserede i emnet, deltog også, og man nåede til klar enighed om, hvilke standarder der var behov for fra skoler for at skabe et mere inkluderende miljø.

ISSUs Charter for Inclusive Schools blev oprettet som resultat af denne proces, og i kraft af projektf finansieringen kunne organisationen dele chartret med hver eneste skole i Irland. Det er et dokument, der er udtænkt, skrevet og designet af elever for at sætte fokus på integration af migrant- og flygtningeelever på ungdomsuddannelserne i Irland. Chartret skitserer et løfte, som skoler og elever bør efterleve for at gøre skolemiljøet mere inkluderende, både for migrant- og

¹⁵ OBESSU er paraplyorganisation for de nationale skoleelevforeninger, der er aktive i de gymnasiale og erhvervsrettede ungdomsuddannelser i Europa

flygtningeelever og for irske elever, hvor alle kan sige deres mening og deltage i skolens demokratiske procedurer. Politisk fik chartret også opmærksomhed, idet integrationsministeren deltog i lanceringen af chartret, og projektet gav anledning til lancering af en større diskussion om inklusion på skoler.

Mere om 'Seeds for Integration'-programmet: <https://seedsforintegration.org/>

Mere om OBESSU: <https://obessu.org/>

4.2 Inspirerende eTwinning-projekter

I tråd med Roger Harts opfordring til at give unge mulighed for at træffe beslutninger og spille en aktiv rolle i skole og samfund, giver eTwinning-projekter eleverne mulighed for at spille en aktiv rolle i beslutninger om form og retning for deres projekter. Med dette taget i betragtning, understreger eTwinning-Skolernes Mission, at:

Eleverne har en rolle at spille i udviklingen af eTwinning-skolen. De promoverer eTwinning overfor lærere (både de, der allerede deltager, og de, som endnu ikke gør) og forældre, og fungerer både som 'forandringsagenter' og som forstærker for alle nyskabelser, der finder sted inden for pædagogik og anvendelse af teknologi.

Dette kan ske ved, at elever deltager aktivt i projekter, hvor de undersøger forskellige samfundsspørgsmål, debatterer og foreslår løsninger på konkrete problemer. Dette er også i overensstemmelse med Det Europæiske Råds anbefaling (2019), der understreger vigtigheden af at give unge mulighed for at deltage i demokratiske procedurer og samfundsaktiviteter ved at være kritisk opmærksomme og ansvarlige. I dette afsnit kan du finde projekter, hvor elever tager styringen, og deres stemmer bliver hørt i skolen og i lokalsamfundet.

⇒ "Through Democracy to Literacy"

Elevernes alder:

3 - 12 år

Lande:

Island, Polen, Slovenien,
Spanien

Som det fremgår af introduktionen til dette kapitel, begynder deltagelse ikke i en alder af 16 eller 18 år, og dette projekt viser, at demokratisk deltagelse kan starte så tidligt som i børnehaven. Projektet undersøgte demokrati-opfattelser og læsefærdigheder i børnehaver og indskoling. Forskellige temaer om demokrati blev behandlet på

daglig basis og repræsenterede en helhedskoletilgang for den spanske skole, hvor fire klasser fra fire landsbyer deltog i projektet. De fire børnegrupper kommer fra et øde område og samler i alt 38 elever i alderen 3-12 år. Projektet gav dem mulighed for at have kontakt og samarbejde med deres partnere.

Projektet blev opdelt i fire forskellige fokusområder: lærernes rolle som facilitatorer af læringsprocessen, børnenes involvering i design af deres egen læringsproces, forældrenes og lokalsamfundets inddragelse og til sidst, hvordan daglige rutiner og omgivelserne kan støtte elevernes læring gennem demokrati, der forbedrer deres udvikling. I projektforløbet undersøgte børnene en række forskellige emner gennem eksperimenter, fri og guidet leg samt udflugter til forskellige institutioner i deres lokalsamfund, hvor de ofte arbejdede sammen i par eller hold. Med inspiration fra børnenes ideer var lærerne åbne for mere atypiske aktiviteter som fx: indsamling af dufte fra en drages hule, udarbejdelse af bogen "Hvordan man miaver?" fremstilling af tornadoer og skyer, illustration af historier ved hjælp af genbrugsmaterialer og meget andet. Demokratiske værdier som respekt, samarbejde, støtte, visdom, fred, venskab med mere blev praktiseret og diskuteret gennem fremstilling af en video med titlen "Bygge værdier". Børn deltog også i "Børnerådet", hvor de påtog sig voksen-roller i skolen og stiftede bekendtskab med deres lokalsamfunds ansvar og behov, ved at tilbyde løsninger og igangsætte aktiviteter, som fx indsamling til et dyreinternat. Børnene fik mange muligheder for at udvikle deres læsefærdigheder ved at arbejde med stavelser, udvide deres ordforråd og arbejde med deres baggrundsviden og sprogforståelse.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/36323>

► "I'm in Love with the Green Earth"

Elevernes alder:

7-17 år

Lande:

Kroatien, Italien, Rumænien, Tunesien

At give eleverne konkrete muligheder for at handle på deres viden og skabe løsninger for at gøre deres verden til et bedre sted er kernen i elevinddragelse og -engagement. I dette projekt viste eleverne, at *kærlighed* ikke kun handler om ord, men først og fremmest handler om handling, og at elske en grøn jord betyder at handle konkret derefter. Med vægt på aktivt medborgerskab deltog elever i frivilligt arbejde som positive rollemodeller for deres skoler og lokalsamfund. Dette omfattede rengøring af skolegård og -have og plantning af træer for at fejre 'Træets dag' og at øge opmærksomhed på økologi i deres skoler. Elever oprettede anti-forureningskampagner, mens de arbejdede i internationale grupper. Hvert hold arbejdede med et specifikt aspekt om forurening og undersøgte årsager, virkninger og mulige løsninger. Gennem undersøgelser, dans, plantning af træer og udveksling af ideer havde eleverne en unik mulighed for at inspirere deres jævnaldrende samt resten af lokalsamfundet til at handle for en grønnere verden.

Alt deres arbejde kan findes i en e-bog produceret af eleverne, hvor skolefællesskab og forældre kan hente inspiration fra de kreative løsninger, som eleverne har foreslået.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/70029>

🚪 "URRRGENT! Europe is knocking at the door!"

Elevernes alder:
9-11 år
Lande:
Grækenland, Spanien

Som vi hørte om fra OBESSU's projekt '*Seeds of Integration*', er åben diskussion og oplysning om samfundsmæssige spørgsmål ofte det første skridt, der kan føre til ændringer i ens nærmiljø. Dette projekt viser hvordan dette implementeres i praksis. Elever undersøgte først affaldsbehandling, genanvendelse, udtømning af naturressourcer, og hvordan deponeringsanlæg fungerer. Derefter samarbejdede de gennem europæiske kampagner om emnet naturbeskyttelse. I den første kampagne,

"Handling på klimaforandring", oprettede eleverne en fælles e-bog med plakater, hvor de viste årsager og påvirkninger af klimaforandringer. Derudover udarbejdede de i fællesskab videoer, der præsenterede initiativer, som hver enkelt af os kan handle på, for at reducere vores økologiske aftryk. I den anden kampagne, "Europæisk uge for reducere af affald", arbejdede eleverne i tværnationale grupper på at fremstille en øko-kalender for 2018 med forslag og fortællinger om økologi og miljø, der skabte opmærksomhed om vigtigheden af at reducere, genbruge og genanvende. Endelig, i den tredje kampagne, "Lad os gøre Europa rent!", delte eleverne budskabet om global miljøbevidsthed ved i fællesskab at producere en musikvideo med en sang, baseret på en velkendt melodi, som hver klasse dansede til på samme tid.

Gennem disse praktiske aktiviteter deltog eleverne i aktivt medborgerskab og bidrog til at gøre deres samfund grønnere og mere miljøbevidste.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/45884>

☞ "WHF: With a little help from my friends"

Elevernes alder:

10 -15 år

Lande:

Grækenland, Tyrkiet, Ukraine

Som vi har set, kan nøglekompetencer for aktivt medborgerskab såsom problemløsning, kritisk tænkning og selvstændighed opnås gennem deltagelse i skoleprojekter. Dette projekt blev designet i ånden af denne idé og engagerede elever gennem en blanding af problemløsningsopgaver og kommunikative udfordringer. For at udvikle eleverne til at blive aktive borgere fik de til opgave at identificere og løse reelle problemer i deres samfund i samarbejde med deres partnere. Projektet blev inddelt i fire faser: Bliv engageret: Planlægning: Gør noget konkret og; Fejr det, ved at følge Dr. Jane Goodall's "[Roots and Shoots](https://www.rootsandshoots.org/)"¹⁶ formel. Først delte eleverne inspirerende historier om nationale innovatorer og engagerede sig i felt- og onlineundersøgelser af lokale og globale problemstillinger.

¹⁶ <https://www.rootsandshoots.org/>

Derefter deltog de i demokratiske processer, såsom afstemninger og arbejdede i tværnationale grupper for dér at diskutere problemer, foreslå handlemuligheder og nå til enighed om fælles handlingsplaner. Afslutningsvis samarbejdede de om at realisere deres fælles planer og løsningsforslag på problemerne "with a little help from ..." fra projektpartnere, familie og eksperter.

Efter at være blevet inspireret af hinandens nationale innovatorer, identificerede projektpartnerne lokale og globale problemer og beskrev dem i en Tricider, hvor de også tilføjede argumenter for dem, de anså som mest alvorlige. Efter at have drøftet problemstillingerne online, stemte om hvilket problem, de ville arbejde på sammen. På et online-møde foreslog eleverne løsninger på problemstillingen vedrørende omstrejfende dyr. De tværnationale grupper kom frem til hver deres løsninger og gennemførte dem i deres lokalsamfund, med hjælp fra lokale dyrevelfærdsorganisationer. Elevernes handlinger blev offentliggjort i en Sway-præsentation med titlen "Omstrejfende dyr: et problem der kan løses". Dette projekt nærer en europæisk demokratisk kultur gennem afstemninger og diskussioner med internationale partnere på online-møder. Projektet forsøger også at udvikle en social iværksætter-tankegang hos eleverne og skabe en iværksætter-ånd som en tværgående kompetence "til at omsætte ideer til handling, planlægge og styre processer for at nå opstillede mål, for aktivt at kunne deltage i samfundet og ... starte initiativer med ... social værdi" (EntreComp, 2016).

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/28045>

☛ "The Truth Behind Palm Oil"

Elevernes alder:

13 - 15 år

Lande:

Italien, Litauen, Spanien

At være velinformeret er en vigtig forudsætning aktiv deltagelse, da man kun vidensbaseret kan beslutte sine handlinger. I dette projekt udforskede eleverne spørgsmålet om produktion og anvendelse af palmeolie i hverdagsprodukter. Eleverne blev opfordret til at undersøge brugen af ikke-bæredygtig palmeolie i deres lande

og i fællesskab skabe en handlingsplan. De spillede også forskellige roller som ejer af en palmeolieplantage, menneskerettighedsaktivist, miljøforkæmper, kosmetolog, og analyserede disse fagpersoners synspunkter om emner som: overtrædelse af menneskerettighederne i produktionen, miljøspørgsmål, sundhedsmæssige risici og fordele osv.

Det mest vellykkede resultat af dette projekt var design og gennemførelse af en international virtuel konference om ikke-bæredygtig palmeolie. Til konferencen udarbejdede eleverne programmer, præsentationer og holdt taler i henhold til deres givne roller.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/47543>

► “TransMission for the Global Goals”

Elevernes alder:

14 - 17 år

Lande:

Frankrig, Grækenland, Italien,
Irland, Polen, Spanien

FN's mål for bæredygtig udvikling er verdensforandrende mål, som vil kræve globalt samarbejde i de kommende år. Ud fra præmissen om, at børn er lederne af i dag, gik seks skoler sammen omkring ideen om, at skoleelever har en afgørende rolle at spille i arbejdet for en bæredygtig fremtid. I projektførløbet udforskede eleverne spørgsmål vedrørende proaktivitet og bæredygtighed på vores planet, for eksempel: hvad kan vi gøre som borgere? Hvordan kan vi påvirke vores samfund for at gøre verden til et bedre sted? Eleverne arbejdede sammen i internationale grupper, hvor de udvekslede ideer og kom med praktiske løsninger på disse spørgsmål samt andre

udfordringer, de står overfor i 2030. Som produkt fremstillede de et fælles e-magasin og en radiokanal. Begge produkter gjorde det muligt for eleverne at dele deres ideer og give praktiske løsninger på forskellige samfundsproblemer. Budskabet om bæredygtighed og miljøbevidsthed blev derefter delt med deres lokalsamfund.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/46178>

► “School 21, Digitally and Socially Yours”

Elevernes alder:

15 - 17 år

Lande:

Tjekkiet, Tyskland, Ungarn, Polen,
Rumænien

Dette toårige-projekt startede med en forundersøgelse af forskellig praksis og metoder, der blev brugt til at indarbejde samfundstjeneste i de deltagende landes skoleplaner. Da praksis omkring frivilligt arbejde og samfundstjeneste varierer fra land til land, besluttede partnerne at skabe en fælles ramme, hvor eleverne kunne udvikle deres samarbejdsevner, digitale og sproglige færdigheder, mens de bidrog aktivt til samfundet. Under projektet deltog eleverne i en række praktiske aktiviteter, herunder arbejdet med flygtninge, støtte til børn med handicap, besøg på børnehjem, dyreinternater, hos redningsfolk og socialt udsatte børn. I hver af projektets faser undersøgte eleverne anvendelsen af menneskerettigheder i ekstreme situationer og fungerede som frivillige i deres eget eller i partneres lokalsamfund. Desuden delte eleverne præsentationer om flygtninge og den måde, hvorpå deres lande håndterer migration, deltagelse af atleter i De Paralympiske Lege, inklusion af unge med handicap i skoler, og hvordan lokale organisationer implementerer socialt ansvar i deres regioner. I projektførløbet faciliterede lærerne processen med aktiv læring og deltagelse. Elever og lærere deltog i pengeindsamlinger og var involverede i fælles aktiviteter sammen med deres lokalsamfund.

De mest betydningsfulde begivenheder blev offentliggjort i et nyhedsbrev omhandlende de seneste projektaktiviteter, såvel som aktuelle skolenyheder

og arrangementer i partnerlandene. Efter projektets afslutning blev alt fra nyhedsbrevens indhold samlet i en brochure, som er tilgængelig i både digitalt og i trykt form.

Link til TwinSpace: <https://twinspace.etwinning.net/44282>

4.3 Forslag til eTwinning-aktiviteter

Demokratiske principper bør gennemsyre skolestrukturer og læseplaner samt betragtes som standardpraksis i skolerne. Undervisere skal vise respekt for børns meninger og lade deres meninger blive hørt ved at oprette beslutnings- og sparringsorganer for børn, stole på at de selv kan organisere begivenheder samt give dem mulighed for at organisere sig på demokratisk vis. Det er vigtigt, at undervisere giver børn konkrete læringsmuligheder for undersøgelse af problemstillinger, og for at diskutere, formulere meninger, debattere og foreslå strategier til håndtering af konflikter og for at indfri fornuftige mål. Erfaringer med aktiv deltagelse er særdeles motiverende, og hjælper børn til at forstå, at deltagelse er værd at gøre en indsats for. Opbygning af meningsfuld deltagelse kræver styrkelse af børns lederevner, så de dermed får mulighed for at udvikle deres muligheder, og bliver udstyret med værktøjer til at være sociale aktører.

"Seeds of responsibility"

Lærere har en diskussion med deres elever om deres lands planter og blomster. Derefter tjekker de vejrforholdene i deres partnerlande, og på baggrund af deres undersøgelser sender de dem frø, der kan spire og vokse i deres område. Når de har modtaget frøene, har elever og lærere en drøftelse om vigtigheden af at kende de behov som frøene og senere planterne har, og endelig fordeler lærerne ansvarsområder til eleverne. Når planterne begynder at vokse, opretter partnerne en onlinedagbog, hvor de deler billeder og informationer om planternes vækst.

Alder: 4-6 år | **Værktøjer:** Storybird, Storyjumber

"From inspiration to action"

Lærerne lader deres elever inspirere af betydningsfulde historiske personer, der har ændret verden gennem handling. I internationale grupper undersøger eleverne tilværelsen for disse 'helte' (nationale eller internationale), der har bidraget til at forbedre deres respektive samfund. Lærerne kan som en begyndelse bede eleverne diskutere betydningen af nogle citater fra disse vigtige personer.

For eksempel: Martin Luther King Jr: "Livets mest presserende spørgsmål er, hvad gør du for andre?"

Efter eleverne har arbejdet sammen i internationale grupper på at undersøge og præsentere de inspirerende personers tilværelser samt handlinger, kan eleverne undersøge hvordan de selv konkret kan bidrage i deres samfund: besøge en institution for ældre, rengøre et offentligt område, plante blomster, bage og sælge kager, indsamle legetøj og tøj, som efterfølgende bliver doneret osv. Eleverne kan derefter udveksle oplevelserne om deres frivillige arbejde og lave en "håndbog for frivilligt arbejde" med råd om, hvordan man kan bidrage til sit lokalsamfund.

Alder: 6-18 år | **Værktøjer:** videokonferencer, TwinBoard, Google Docs, Madmagz

"Creating our own micro country"

Partnerne begynder med at undersøge de vigtigste grundlæggende vilkår, et land er underlagt:

Suverænitet: At have status som suveræn nation, herunder udveksling af ambassadører, accept af pas, medlemskab af internationale organisationer. Dette inkluderer normalt besiddelse af territorium (land).

Et flag og en nationalhymne: accepteret og brugt til at repræsentere staten.

En forfatning eller et sæt grundlæggende love, som landets retssystem drives ud fra.

En regering, valgt og struktureret i henhold til forfatningen.

Eleverne kan arbejde i internationale grupper, hver gruppe fokuserer på et aspekt af den imaginære stat. I begyndelsen af projektet diskuterer og beslutter elever og lærere, vigtige værdier for dem i deres imaginære stat. Eleverne kan lave deres egen forfatning og endda stemme om, hvem der skal være deres ledere. Efter projektets afslutning kan der afholdes en debat om, hvordan vi kan ændre vore samfund, svarende til det ideelle samfund og stat, der er fundet frem til i projektet.

Alder: 6-18 år | **Værktøjer:** videokonferencer, TwinBoard, Google Draw, Canva

"The international human rights club"

Når først eleverne er blevet opmærksomme på Menneskerettighedserklæringen, opfordrer lærerne dem til at gribe til handling ved at oprette en international menneskerettighedsklub. Eleverne kan stemme til deres internationale råd, definere formålet med deres klub, afholde en konkurrence for at vælge klubsymbolet, lave medlemskort og begynde at holde online-møder. Klubben kan have en række roller og udføre forskellige aktiviteter, som fx: at invitere eksperter til skolen for at tale om menneskerettigheder, samarbejde med andre organisationer, deltage i frivillig-initiativer, informere andre klasser om menneskerettigheder osv.

Alder: 10 -18 år | **Værktøjer:** Canva, TwinSpace, videokonferencer

"Sharing is caring"

Eleverne identificerer problemer, som deres lokalsamfund står overfor. For eksempel: hjemløshed, veje i dårlig tilstand, en beskidt strand osv. De diskuterer derefter de lokale problemer med deres partnere og hjælper hinanden med at finde ideer til løsninger. De forsøger også at finde måder at promovere deres aktiviteter på og tiltrække flere personer til at deltage ved at opsætte plakater, lave indlæg på sociale medier, samarbejde med de lokale myndigheder og andre NGO'er. Skolerne laver handlingsplaner og påbegynder implementeringen af dem. Elever arrangerer månedlige online-møder for at videndele og planlægge næste trin.

Alder: 10-18 år | **Værktøjer:** videokonferencer, Spark, Canva

"Mock Elections: Every vote count"

Lærerne forklarer deres elever, at denne aktivitet vil involvere dem i demokratiske beslutningsmetoder. Et prøvevalg er designet til at efterligne reelle valg og bruges ofte til at lære elever/studerende eller nye vælgere om valgprocessen. Lærerne bør altid have en drøftelse af, hvorfor afstemninger er vigtige, og understrege, at enhver stemme er betydningsfuld.

Eleverne på alle partnerskoler stemmer på den kandidat, de mener har den bedste plan for deres skole. Hver partnerskole kan have to repræsentanter, som skal forberede deres kampagne. I et længerevarende projekt kan lærere lade eleverne danne grupper, som støtter hver kandidat

og fremstiller plakater, flyers og valggrundlag samt laver en onlinedebat, hvor kandidaterne præsenterer deres visioner.

Partnerklasser kan oprette et valglokale og indrette klassen efter dette formål. De kan endda oprette ID-kort, som eleverne kan bruge som identifikation til valgene, stemmesedler, kampagnemateriale og andet undervisningsmateriale. Når alle skoler har stemt, arrangerer lærerne et online-møde for at annoncere resultaterne og planlægge de næste steps.

Alder: 12-18 år | **Værktøjer:** videokonferencer, papir, valglokale

“Summit discussion on a critical issue”

Eleverne vælger et vigtigt tema til deres debat, for eksempel “hurtig reduktion af udledning af kuldioxid og andre drivhusgasser ved at gå over til rene energikilder”. En af partnerskolerne indtager positionen som støtte for forslagene, og den anden skole er kontra. De to partnerskoler undersøger temaet, laver rollespil om lovgivningsprocessen og forbereder deres sag. På online-mødet deler de to partnere deres holdninger og finder ud af, om de kan samarbejde om mulige handlingsplaner.

Alder: 14-18 år | **Værktøjer:** videokonferencer

“The power of Petitions”

Efter en gruppediskussion med deres elever beder lærerne dem om at blive enige om et emne, de vil støtte, som kan opnå opmærksomhed fra samfund og beslutningstagere. Lærerne skal hjælpe eleverne med at finde en fælles problemstilling og en mulig løsning, for derefter at hjælpe dem med at lave et effektivt beslutningsforslag, hvor de overvejer samlet udtryk, titel og formål. Når forslaget er klar, giver et særligt online-træningsmøde eleverne råd om, hvordan de bedst kan bede folk om at støtte forslaget, for eksempel skal eleverne være klar til at forklare deres ideer og forblive høflige samt respektfulde i processen, selvom nogle mennesker er uenige.

Eleverne kan også afholde en online-underskriftindsamling. Når de har indsamlet underskrifter nok, vælger de omhyggeligt modtageren; en i hvert partnerland og arrangerer en personlig præsentation.

Alder: 14-18 år | **Værktøjer:** Avaaz.org, Change.org

Konklusioner

Emnet for dette års eTwinning-tema - Demokratisk deltagelse - kommer på et meget vigtigt tidspunkt. Hvis det er sandt, at demokratiske processer aldrig kun er blevet indskrænket inden for grænserne af formelle valg, er det også mere og mere tydeligt, at folks stemme - den såkaldte *folkelige mening* - bliver dannet, repræsenteret og undertiden misbrugt på nye og uforudsigelige måder. Politisk repræsentation har, især i de sidste to årtier, skiftet dramatisk fra traditionelle partier og organisationer til spredte bevægelser, som til tider bliver manipuleret af sociale medier, hvilket gør vores samfund mere *flydende* – med en omskrivning af *Zygmunt Bauman* – ligesom måden, hvorpå konsensus opnås.

Santi Scimeca
Project Manager, eTwinning
Central Support Service

Hvad er yngre generationers rolle i alt det her? Hvordan kan uddannelse, vore skoler, vore lærere, bidrage til at styrke eleverne, så de bliver i stand til at spille en aktiv rolle i samfundet? Er skoler i stand til at imødekomme elevernes berettigede forventninger? Interessant nok har den berømte klimaaktivist, den unge svenske skoleelev Greta Thunberg, startet sin kamp med en 'skolestrejke', sandsynligvis grundet på følelsen af, at hun kunne få sin stemme hørt ved *ikke at gå i skole*, og i stedet for stå foran sit lands parlament med et stort skilt med opråbet "skolestrejke för klimatet". Tusinder af elever fulgte hendes eksempel, ved ligeledes at desertere fra skole og dermed bidrage til at sætte emnet på den politiske dagsorden. Men, havde uddannelse en rolle i denne proces? Blev Gretas engagement udløst af en diskussion, hun havde med sine lærere, af en lektion hun deltog i, af et projekt hun var engageret i? Skabte uddannelse den rigtige kontekst for de tusinder af Gretaer, der manifesterede sig i gaderne og krævede handling mod klimakrisen? Vi har ikke noget svar på dette, men vi håber, at skolesystemet lagde grunden for, at denne unge generation kan smøge ærmerne op og *gøre noget*. Det at *gøre noget* er måske i virkeligheden, i en nøddeskal, *demokratisk deltagelse*.

Som vi har set i denne publikation, er der en fornyet forpligtelse i EU og uddannelsesmyndighederne i medlemslandene, i andre institutioner som Europarådet, formaliseret i konventioner, der er ratificeret af hundreder af stater, i initiativer på lokalt og nationalt niveau, til at støtte en stærk **medborgerskabs undervisning**. Skolerne står i første række, når det gælder at sikre, at de unge

generationer 'lærer og praktiserer demokrati'. Det betyder at opbygge viden, udvikle de færdigheder og holdninger, der ligger til grund for medborgerskabets kompetencer, herunder respekt for demokratiske værdier og grundlæggende rettigheder. Det betyder også 'læring gennem handling'. Alle i skolen har en rolle: skoleledere bør give mulighed for delt lederskab og forberede et grundlag, der går ud over de traditionelle undervisningsmetoder og fag. Lærerne opfordres til at videreudanne sig fagligt og finde sammenhænge mellem læseplaner og samfundets tendenser, eleverne skal handle – og anerkendes – som forandringsagenter. Lokalsamfundet spiller også en væsentlig rolle i at støtte denne proces: skoler, forældre, foreninger, kommuner er alle en del af det samme økosystem, som bør plejes og vokse med støtte fra alle. Som en fælles indsats må vi arbejde for mere **inkluderende, demokratisk, autentisk** uddannelse, der beskæftiger sig med det, der virkelig betyder noget (klimakrise, tolerance, respekt, multikulturalisme osv.) og forbereder disse unge borgere på fremtiden.

Denne bog demonstrerer, at der er skoler, lærere og projekter, der forbereder grundlaget for, at unge mennesker bliver opmærksomme og engagerede medborgere, klar til at gå længere end deres skoles komfortzone. **eTwinning** giver disse lærere de værktøjer, den sammenhæng, den inspiration og den anerkendelse, der er brug for. Det du læser i denne publikation er kun nogle få af de mange vellykkede aktiviteter, der danner **enkeltpersoner ind i samfundet**, og som skaber forudsætningerne for, at unge kan sige: "ja, jeg gør en forskel". Fordi spredte skoler, lærere og projekter risikerer at forblive isolerede, sterile forsøg, hvis de ikke har en systematisk indvirkning. Hundrevis af eTwinning-projekter har styrke som en demokratisk bevægelse, hvis de bevæger sig i samme retning, deler deres praksis og drager fordel af deres succeser. Hvis de giver næring til hinanden, synliggør sig og anerkendes, kan de med tiden blive mainstream.

Denne bog er dedikeret til alle drømmerne, og der er mange derude, der hver dag gør en forskel i denne verden.

Referencer

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. Journal of the American Institute of planners, 35(4), 216-224.

Assembly, U. G. (1989). Convention on the Rights of the Child. United Nations, Treaty Series, 1577(3).

Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., & Van den Brande, G. (2016). EntreComp: The entrepreneurship competence framework. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 14.

Bäckman, E., & Trafford, B. (2007). Democratic Governance of Schools. Strasbourg: Council of Europe.

Beijaard, D., Meijer, P. C., Morine-Dersheimer, G., & Tillema, H. (Eds.). (2005). Teacher Professional Development in Changing Conditions. Dordrecht: Springer Netherlands.

Biesta, G., & Lawy, R. (2006). From teaching citizenship to learning democracy: overcoming individualism in research, policy and practice. Cambridge Journal of Education, 36(1), 63-79. doi: 10.1080/03057640500490981

Biesta, G. (2009). What Kind of Citizenship for European Higher Education? Beyond the Competent Active Citizen, 8(2), 146–158.

Biesta, G. (2011). Learning democracy in school and society: Education, lifelong learning, and the politics of citizenship. Rotterdam: Sense Publishers.

Chanoff, D. (1981). Democratic schooling: Means or end? Resolving the ambiguity. The High School Journal, 64(4), 170-175.

Council of Europe. (2014). Education for Change. Change for Education. Teacher Manifesto for the 21st century. Strasbourg: Council of Europe. https://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/T21/FinalManifesto_En.pdf

Council of Europe (2017), Learning to live together, Report on State of Citizenship and Human Rights Education in Europe, Council of Europe Publishing, Strasbourg, p. 5 www.coe.int/en/web/edc/report-on-the-state-of-citizenship-and-human-rights-in-europe

Council of Europe. (2018). Reference Framework of Competences for Democratic Culture. Strasbourg: Europarådet. <https://rm.coe.int/prems-008318-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-1-8573-co/16807bc66c>

Council Recommendation of 22 May 2018 on promoting common values, inclusive education, and the European dimension of teaching (2018/C 195/01). Brussels

Council Recommendation of 22 May 2018 on key compétences for lifelong learning (2018/C 189/01). Brussels

Dewey, J. [1916(2008)]. Democracy and education. Project Gutenberg. www.gutenberg.org Accessed at 16 July 2019

European Commission. (2017). EntreComp. Brussels: European Commission. [jrc109128_entrecomp_into_action - final.pdf](http://jrc109128.entrecomp.int/into-action-final.pdf)

European Commission. (2015). Elements of a Policy Framework, ET 2020 Working Groups, Bruxelles

European Commission. (2017). DigComp 2.0. Brussels: European Commission. DigComp 2.0

European Commission. (to be published). LifeComp. Brussels: European Commission

Eurydice (2017). Citizenship Education at School in Europe. Retrieved on 28 August 2019: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/eurydice-brief-citizenship-education-school-europe-%E2%80%93-2017_en

Hadjar, Andreas & Beck, Michael (2010). Who does not participate in elections in Europe and why is this? European Societies, 12:4, 521-542.

Hart, R. A. (1992). Children's participation: From tokenism to citizenship (No. inness92/6).

Hedtke, R. (2013). Who Is Afraid of a Non-Conformist Youth? The Right to Dissent and to Not Participate. In R. Hedtke & T. Zimenkova (Eds.), Education for Civic and Political Participation: A Critical Approach (pp. 54-78). New York og London: Routledge.

Malafaia, C., Teixeira, P. M., Neves, T. & Menezes, I. (2016). Linking learning contexts: The relationship between students' civic and political experiences and their self-regulation in school. Frontiers in Psychology. doi: 10.3389/fpsyg.2016.00575

Menezes, I. & Ferreira, Pedro (2014). Cidadania participatória no cotidiano escolar: A vez e a voz das crianças e dos jovens. *Educar em Revista*, 53, 131-147.

Mockler, N. (2011). Beyond "what works": Understanding teacher identity as a practical and political tool. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 17(5), 517–528.

OECD-PISA. (2018). Global Competence Framework.

<https://www.oecd.org/pisa/pisa-2018-global-competence.htm>

Quintelier, E. (2010). The effect of schools on political participation: a multilevel logistic analysis. *Research Papers in Education*, 25:2, 137-154.

Ribeiro, N., Neves, T. & Menezes, I. (2017). An organization of the theoretical perspectives in the field of civic and political participation: Contributions to citizenship education. *Journal of Political Science Education*, 13:4, 426-446.

Spring, J. (2009). *Globalization of Education: An introduction*. New York: Routledge.

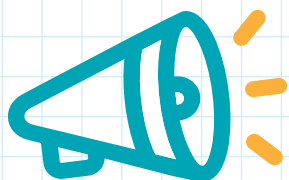
Stockemer, D. (2014). What drives unconventional political participation? A two level study. *The Social Science Journal*, 51, 2, 201–211.

UN-UNESCO. (2015). Sustainable Development Goals (data, activities, lesson plans)

<http://www.unesco.hu> | <http://www.un.org/sustainabledevelopment/>

Van Driel, B., Darmody, M., Kerzil, J., 'Education policies and practices to foster tolerance, respect for diversity and civic responsibility in children and young people in the EU', NESET II report, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016

Westheimer, J. & Kahne, J. (1998). As quoted in *Education for action: preparing youth for participatory democracy*. in Ayers, et al. (Eds). (1998). *Teaching for Social Justice*. New York: New Press.

EC-04-19-500-DA-N
ISBN: 978-92-9484-043-1

Erasmus+

Publications Office
of the European Union